

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-

och växtproduktionsvetenskap

Uppfattning och upplevelse av färg i rum.

Hur färg påverkar vår känsla av trivsel och rumslighet.

Odd Nilsson

Självständigt arbete • 15 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2020

Uppfattning och upplevelse av färg i rum

The spatial perception and impression of colour.

Odd Nilsson

Handledare: Arne Nordius, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Kristin Wegren, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt Arbete i Landskapsarkitektur

Kursansvarig inst.: Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Kurskod: EX0845

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2020

Omslagsbild: Odd Nilsson

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Landskapsarkitektur, Färg, Färg perception, Miljöpsykologi, Kulör, Rumslighet, Busskur, NCS,

Sveriges lantbruksuniversitet SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Stort tack till Knästorpkollektiven.

Sammandrag

En kandidatuppsats i landskapsarkitektur som undersöker hur färg påverkar människans känsla av ett rum, med avseende på hur vi trivs och hur vårt psykiska välmående förändras av rummet. Forskning på färg är komplext, tätt sammanvävt med form och ljus. Denna studie använder sig av färgsystemet Natural Colour System, NCS. Ett färgsystem som utgår från hur människan kan uppleva färg.

Vi människor mår bättre psykiskt i rumsligheter vi upplever estetiskt tilltalande. Vi mår däremot sämre i rum vi inte gillar. Det finns flera faktorer som påverkar hur vi människor upplever färg som gör att upplevelsen i stor grad blir subjektiv. Vi har samma fysiska egenskaper i människokroppen att kunna uppleva färger lika. Men flera faktorer så som bakgrund, kultur, omgivning, ålder, kön et cetera påverkar och influerar oss att uppleva färg olika.

Färger kan uppfattas olika beroende på deras omgivning. Två intilliggande färger förstärker varandras skillnader. Färg upplevs olika beroende på platsen av rummet. Vi kan med lätthet skapa alfabet baserade på former, men gör vi samma försök med färger skulle det bli obrukbart. Trots en stor kapacitet att urskilja nyanser av färg är det subjektivt vart på en färggradient vi placerar den. Enkätundersökningen kommer fram till att ja, upplevelse av färg och hur trivsamt det känns är subjektivt. Samtidigt finns det en röd tråd och mall som vi människor följer och uppfattar vissa färger likartat. Olika färger associerades till olika miljöer, platser och känslor. Färger blir tillskrivna känslor så som glädjens eller kreativitetens färg. För att skapa ett trivsamt rum med färg bör användaren vara beredd på att det alltid finns någon som tycker annorlunda trots en stor majoritet av positiva kommentarer. Färgupplevelsen är knuten till den specifika platsen, rumsligheten och funktionen på rummet. Det finns ingen guide i hur färg bör användas, istället bör platsens sammanhang avgöra vilken färg som bäst lämpar sig.

Abstract

A bachelor thesis investigating the influence of colours on our spatial perception regarding wellbeing. Research shows that colours are complex and are tightly interwoven with shape and light. This study is based on the colour system NCS, Natural Colour System. We humans feel a lot better mentally in a spatiality we perceive as aesthetically pleasing. In contrast to a spatial place we dislike and instead influence our mental health negative. Several factors affect how we perceive colour. In many ways the perception is subjective and within the individual, even though we have the same physical conditions. The factors are such as cultural background, age, context, environment, age and sex. Colours can be perceived differently depending on their surroundings. Two adjacent colours reinforce each other's differences. We can with ease create an alphabet using shapes. If we try the same thing with shades of colour it would become unusable. Even though we can perceive millions different shades of colour it is highly subjective how we would order and place them. The survey concludes that yes, our perception of colours is subjective and if we view them as delightful or distain them. Though the study also showed that there is a red thread of how we perceive a colour. We view and comprehend colours in a similar way. Shades of colour were associated with different environments, feelings, spaces and similar. Colours were attributed with being happy, sad, sexy or creative. To create a good place with fitting colours the landscape architect should be prepared that there will always be someone who does not agree with the colour choices, despite an overwhelming majority there is always those who think differently in colour. The experiences and perception of colours seem to be tied to the specific location, spatial qualities of the room and the function of said room. There is no go-to guide on what colour to use in what situation.

Innehållsförteckning

Inledning.....	8
Bakgrund	8
Mål & Syfte.....	9
Frågeställning	9
Begreppsförtydligande	9
Avgränsningar	11
Litteraturstudien	12
Vikten av en bra rumslighet	12
Människan och färgen	13
Färg som synfenomen	14
Färg och form	15
Färgens material och ytan.	16
Färgen i ljus, färgen som ljus.	17
Färg och kontraster.....	17
Sammanfattning av litteraturstudien.	18
Studien – Enkätundersökningen.....	19
Deltagaren	19
Resultaten	21
Medelvärde av färgerna inom varje linjär fråga.....	34
Sammanställning av kommentarer.	36
Diskussion	43
Rummets form och funktion.	44
Färgerna skapade associationer.....	44
Relationen mellan öppet slutet ljus och mörkt.	45
Slutsats	46
Reflektion	48

Appendix	51
Färg i din omgivning	51
Alla kommentarer om varje rum och färg,	52

Inledning

Något kan vara 'fult' eller 'snyggt' beroende på färg. Ett orange parasoll framför det ljusblåa havet kan bli till många likes på Instagram. Tala i folkmun om något som grått och de flesta tolkar det som trist. Gul fasad med gröna tak, röd gata, vita träd och lila lyktstolpar, smaken är som baken och färg är många gånger subjektivt. Men samtidigt finns det kanske något i oss människor som håller oss samman när det kommer till färgval, blir gågatan lugnare med en viss färg än en annan. Torgytan får möjligtvis rent visuellt en större plats i staden med en annan nyans på sitt golv, det blir en plats att vistas på. Trots att färg många gånger är så pass subjektivt, bör vi medvetet anpassa stadsrummet för att bli trivsamt via färgvalen. Hur kan en busshållplats, eller en annan rumslighet i staden målas med ett aktivt val av färg som lämpar sig till den rumslighet som är utsedd av landskapsarkitekten.

Bakgrund

I staden är alla rumsligheter skapade av människan. Hela vår tillvaro i livet utspelar sig i rum som är skapade av någon. Allt det skapade har färg, och är det inte då viktigt att vi vet hur vi mår och relaterar till dessa färger.

Därav blir det också väldigt viktigt att de rummen är goda platser, något bra för oss och vårt psykiska välmående. En stor del av grunden i all form av arkitektur är att skapa rumsligheter som är just goda för brukaren och anpassade till både plats och människa.

Den goda upplevelsen av det skapade rummet är beroende av ett flera faktorer, bland annat ljus, vegetation, mönster eller form. Dock har de flesta faktorer en eller flera färger.

Färg är en viktig faktor hur vi kan uppfatta ett rum och som alltid kommer finnas närvarande för landskapsarkitekten att ta ställning till i sin utformning.

Färg är inget som är till för att täcka något som är fult, utan bör istället ses som ett verktyg att bidra till en redan existerande effekt. För att på riktigt kunna skapa goda förutsättningar för de rum landskapsarkitekten har intention att skapa behövs också en god kunskap och medvetna val i hur fungerar, och hur de påverkar samt förmedlar den rumsliga upplevelsen. Vilka färgval som kan förändra om rummet känns litet, stängt, öppet, lockande eller avskräckande, för att ytterligare förstå hur platsen kommer tolkas och brukas.

Mål & Syfte

Målet med det här kandidatarbetet undersöker färgens rumsliga påverkan. Hur färgsättning på en rumslighet förändrar vår känsla av rummet. Både om rummet känns mer öppet, slutet, ljust eller mörkt. Men också hur färgen i rum påverkar vårt välmående samt hur vi trivs i rummet. Hur associerar vi till färger, vad är subjektivt och objektivt i vår uppfattning av färg. Syftet är att se vilka teorier och kunskaper det finns för att ge landskapsarkitektens rumskapande ytterligare dimensioner via goda färgval för rätt plats och förverkliga de intentioner som idag kan gå förlorande då färg används oaktsamt i rummet och rumsupplevelser blir annorlunda än den ursprungliga gestaltningen var tänkt.

Frågeställning

Hur påverkar färg den rumsliga upplevelsen för en trivsamt plats?

Begreppsförtydligande

Studien använder sig av olika begrepp för att förklara färg och färgupplevelse. Denna studie utgår från NCS- Natural Color Systems lista av begrepp. NCS rangordnar varje färg i dels en skala 1 till 100 mellan 1 svarthet och 100 vithet, varje färg har en viss mängd av vithet i sig som avgör hur ljus den upplevs och där 100 är att färgen är helt vit. NCS rangordnar också färg i ytterligare en skala mellan 1 och 100 gällande en färgs mättnad, hur intensivt färgen upplevs. Närmare 100 desto mer intensivt upplevs färgen av vara, närmare 1 och färgen upplevs istället mer gråaktig. NCS delar också upp färger i kulörta samt o-kulörta färger, här är skillnaden att en o-kulört färg är svart, vit eller en grå. Färger som kontrasterar varandra står i varandras motsats i en färgcirkel. Dessa färger kompletterar varandra väl då kontrasten gör att varje färgs egenskap förstärks, färgen syns tydligare.

Material & Metod

Arbetet redovisas som en akademisk uppsats baserat på en litteraturstudie samt en enkätundersökning. Litteraturen används för att lyfta fram forskning och teorier kring färger och hur de kan uppfattas, samt hur rumsligheter byggs upp och skapas med hjälp av färg.

Litteraturen

Karin Fridell Anter och Ulf Klarén bedriver båda forskning på färg via Konstfack och beskriver ämnet färg i rumslighet som relativt outforskat (2008). Den större majoriteten av genomförd forskning på färg och färgfenomen internationellt tar inte hänsyn till behovet av kunskap gällande den rumsliga upplevelsen (Fridell Anter, Klarén, 2008).

Olika färgsystem delar in färger i olika strukturer beroende på fysisk, mänsklig uppfattning eller från basfärgerna.

Denna litteraturstudie bygger på färgsystemet NCS, Natural Color System. Framtaget under 60-talet av forskarna Lars Sivik, Anders Hård och Gunnar Tonnquist. NCS som färgsystem utgår enbart från människans perception av färg. Idag används NCS både i Sverige och internationellt inom bland annat arkitektur och design.

”NCS, Natural Color System, är ett logiskt uppordnings- och beteckningssystem som bygger på hur människan ser färg. Det grundar sig uteslutande på de förutsättningar och begränsningar som det mänskliga färgsinnet representerar och utesluter allt som förutsätter kunskaper om fysikaliska eller fysiologiska egenskaper hos färgstimuli”

(Hård Svedmyr 1995 s, 55.)

Litteraturstudien tar mycket teori från boken *Färgsystemet NCS: Tanke. Tillkomst. Tillämpning* (1995). Skriven av Anders Hård och den yrkesverksamma arkitekten Åke Svedmyr.

NCS bygger på sex utnämnda elementära färger, baserade på människans grundläggande förmåga att karaktärisera färg; svart, vitt, gult, rött, grönt och blått.

Resterande färger baseras på dess släktskapslikhet med dessa nämnda elementära.

En nyans sägs max kunna vara släkt med fyra av de sex elementära färgerna, rött kan till exempel inte ha grönt i sig (Hård, Svedmyr 1995). Hård och Svedmyr förklarar vidare att valet av dessa färger föll på att de saknar en inneboende likhet med varandra och har sin egen karaktär. I sin tydligaste karaktär går det inte att missta en av de sex elementära färgerna för något annat, med andra ord dom anses vara de ända färger som inte kan förväxlas i dess starkaste mättnad (1995).

Studien tar även ett avstamp i perceptionspsykologen Rudolf Arnheims bok *Art and Visual Perception, A Psychology of the Creative Eye*. Boken skrevs först 1954 men den uppdaterade versionen är från 1974. Boken beskriver vad som händer psykologiskt när någon betraktar och skapar olika konstformer, däribland ett helt arbete om färg, hur vi upplever det på olika sätt och vad som händer i oss när vi ser färg.

Ytterligare litteratur och forskningsresultat om rum och färgupplevelse i studien kommer främst från Chalmers, Konstfack och Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

Enkäten

I en digital enkätundersökning mellan datumen 8 – 12 maj 2020 fick deltagare se och bedöma en busskur som har olika färg i var bild baserat på NCS val av de sex karaktärsfärgerna. Rött, grönt, vitt, gult, svart och blått.

Frågor ställs till varje bild om rumsligheten upplevs *lockande – avskräckande*, *öppen – sluten*, *mörk – ljus* samt *stressande - rofylld*. Enkäten undersöker också vilken färg deltagaren upplever respektive busskur vara. I slutet av enkäten tillåts öppna kommentarer för att ge nyans till diagrammen.

Denna kandidat skrivs under den pågående Corona pandemi som skapat ett tillfälligt socialt distanserat samhälle. Det har det försvårat möjligheterna att ta kontakt med människor på stan eller dylikt. Därav att en enkätundersökning gjordes, också digitalt, då det är framför datorn de flesta svenskar befinner sig under perioden kandidaten skrivs, 2 mars – 26 maj 2020.

Avgränsningar

Den här uppsatsen fokuserar enbart på upplevelsen av färg. Form och ljus beskrivs i relation till färg men går inte in i någon större detalj. Studien går inte in på hur färger samverkar och kontrasterar varandra utan tar varje färg enskilt. Begränsning sker också till antal färger som testas, sex, grundat i dess karaktäristiska egenskaper. Avgränsning har också skett i val av rumslighet som ska testas i enkäten, en busskur. Busskuren är en av de mindre rumsligheter som frekvent hittas i stadsrummet. En större studie hade kunnat utföra liknande experiment på en gågata eller rumsligt torg. Färgvalen på busskuren är främst gjorda att upplevas som respektive kategorisk färg, röd, grön, vit, gul, svart och blå. Att busskurernas färgsättning

skulle upplevas som realistiska prioriterades över att de skulle ha liknande mättnad i färg, svarthet och vithet.

Som landskapsarkitekter arbetar vi mycket med vegetation som är dynamiskt och förändras under året och i tiden. Trots att det är intressant och relevant, går den här studien inte in på det utan fokuserar enbart på färgernas påverkan i sig själva. Studien går inte heller in på hur rummets funktion påverkar hur vi upplever att en färg är lämpad eller ej.

Litteraturstudien

Studien går igenom och utforskar hur vi människor klassificerat färger och hur färg kan upplevas objektivt och subjektivt. Den tar även upp olika aspekter en bör ha i åtanke när färgsättning ska ske, och vad som påverkar färgupplevelsen i rummet med avseende på ökad trivsel.

Vikten av en bra rumslighet

Ofta strävar arkitekten efter den bästa möjliga rumslighet för platsen, man kan säga att det ingår i arbetsbeskrivningens första mening. Vikten av att förstå hur människan kan komma att fungera på platsen och vad hen vill få ut av rummets funktion. I det arbetet för en bra plats är det också många gånger viktigt att det just ska vara vackert. Men har jakten på det estetiskt tilltalande och det snygga rummet ett högre syfte och en viktig samhällsroll? Eller är arkitekternas idéer, skisser och ritningar något som står i vägen för ingenjörskonstens effektivitet och kapitalets besparingar? Hur viktigt är det egentligen med ett rum att verkligen trivas i?

Jan Janseen och Thorbjörn Laike, bägge docenter i miljöpsykologi vid arkitekturskolan i Lund, skriver om experiment med medveten färgsättning inom vården som fått positiva resultat. Att vistas i en färgsättning som du inte trivs i skapar på lång sikt stress och olika grad av ångest, jämfört med deltagare som var i en färgsättning de trivdes i och också visade att de mår bättre (Janssens, Laike 2006). Denna forskning var utförd på sjukhus, anstalter och ungdomsmottagningar där testpersonerna befunnit sig i rummet en längre tid. Dock tar Janssen och Laike vidare upp forskningsförsök där människor som umgått i en upplevd vacker miljö under en kort tid (shoppingcentra) blev desto mer hjälpsamma och sociala mot främlingar, också efter att de lämnat platsen. I kontrast blev brukarna som vistats i en miljö de

inte trivdes i desto mindre hjälpsamma och fick en höjd nivå av stress, även en lång tid efter att de hade lämnat området (2006).

Färgsättningen beskrivs alltså som en viktig faktor som leder till positiva responser hos de som vistas i rummet på platsen, samt att det är något personen tar med sig vidare ut i samhället.

Janssen och Laike pratar också om att det funktionella och det estetiska inte behöver vara eller bli varandras motpoler, utan att det är något som genom dialog mellan olika yrkesgrupper kan utvecklas till något bättre (2006).

Människan och färgen

Rudolf Arnheim beskriver studier som låter människor sätta färg in i olika färggrupper för att se hur vi klassificerar färger. Att forskarna aldrig kan anta att människor med liknande bakgrund, och ännu mindre människor av olika kultur kommer ha en liknande uppfattning av vilken nyans som bör placeras i vilken färggrupp (Arnheim, 1974). Det enda vi säkert vet är att oavsett ålder, kultur eller bakgrund har människan samma typ av näthinna och nervsystem. Vi som människor delar en gemensam visuell perception men det är vår personliga bakgrund som kommer att besluta hur vi uppfattar färg (Arnheim 1974).

Forskning har på en global skala utförts för att undersöka hur vi människor relaterar känslor och färg. Den utfördes 2006 - 2007 över sju olika regioner runt om i världen (*Hong-Kong, Taiwan, Japan, Thailand, Spanien, Italien och Sverige*). Studiens resultat visade på att det inte var färgen i sig som påverkade och framkallade olika känslor. Istället var de två största faktorerna hur ljus eller mörk färgen var, samt dess mättnad. Färgens specifika nyans spelade en mycket mindre roll (Gao, Xin, Sato, Hansuebsai, Scalzo, Kajiwara, Guan, Valldeperas, Josélis, Billger 2007). Dessa forskare beskriver att relationen mellan färg och känslor är väldigt komplex, och ger exempel på faktorer så som ålder, kön, nationell och kulturell bakgrund (Gao et al 2007). Det finns alltså olika konnotationer hos färger som gör att vi uppfattar och ser färger annorlunda. Janssens och Thorbjörn beskriver konnotationer som en av de svårare delarna att studera närmare eftersom det ligger hos varje individuell betraktare vad de uppfattar (Janssens, Thorbjörn 2006).

Arnheim diskuterar exempel där benämningarna på färger skapas inom en kultur beroende på den omkringliggande miljön och efter behov. Beroende på vilka benämningar som finns på en färg desto tydligare blir den för språkbrukaren att placera den. Språk kan ha olika mängd

namn på färger (Arnheim 1974). Vissa språk har mindre färgbegrepp än andra, dock har man funnit att det alltid finns svart och vitt, ord för mörkt och ljust i alla språk, i alla tider. Om ett tredje ord på en färg finns i ett språk är det alltid rött. När fyra uttryck för färg förekommer är den fjärde färgen gult eller grönt, följt av blått som den femte benämningen. (Hård, Svedmyr, 1995). Följaktligen är det alltså ljust och mörkt vi främst uppfattar oavsett kultur och det är skillnaderna i ljust och mörkt som tycks påverka oss mer känslomässigt mer än färgen i sig själv.

Mellan två elementärfärger finns det ett spektrum av nyanser som påminner i en varierande grad av de intilliggande elementärfärgerna. Variationen sker gradvis beroende på var i skalan från till exempel gul till röd du befinner dig. Färgen existerar med en viss typ av gulhet och rödhet samt att färgen en samtidigt befinner sig i en gradient mellan vithet och svarthet. (Hård, Svedmyr 1995). Som exempel mellan rött och gult finns en gradient av nyanser varav vissa övergår från att uppfattas som gult eller rött och istället ses som orange, men vart den gränsen går är subjektiv och kommer uppfattas annorlunda av olika personer.

Färg som synfenomen

Hård och Svedmyr tar i sin bok upp forskning på färg som synfenomen. Studien delar upp det mänskliga färgsinnet i två kategorier, färgdiskrimination och färgidentifikation. Båda kategorier tar in information men på olika sett, det ena identifierar och det andra diskriminerar (1995). Färgdiskrimination särskiljer hur tydligt ett objekt skiljer sig gentemot omgivningen, den informationen är främst rationell och har generellt en låg påverkan mot våra känslor. Färgidentifikation är tvärtom tätt sammanvävt i vårt känsloliv och hur vi karaktäristiskt uppfattar färger, vad vi som person uppfattar så som blått, vitt eller rött, samt hur vi associerar, reagerar och värderar färgerna på de objekten vi ser (Hård, Svedmyr 1995).

När vi vill forma ett rum, skapa ett rum och arbeta med rumsbildning är det viktigt att förstå vilken typ av synintryck som kommer fungera. Bokstavligt talat undersöka med vilka ögon betraktaren kan komma att ha på den ritade rumsligheten. Även om en komplett överblick är outhärlig. En busskur i Lund målad i rött och gult kan därav via färgidentifikation påverka oss olika. Ett scenario kan vara att en nyinflyttad student från Göteborg tänker att skåningarna verkligen är patriotiska som målar till och med sina busskurer i de skånska färgerna,

utbytesstudenten från Madrid kan få tankar på sitt hemland medan en tredje förbipasserande får tankar på att busskuren påminner om en cirkus och den fjärde på en fotbollsklubb.

Åsa Dahlin beskriver i sin doktorsavhandling från KTH, *Färgupplevelse: Ett arkitekturpedagogiskt perspektiv* (1999). Hon menar att färg i rumsupplevelsen delvis är uppbyggd av minnen och tidigare erfarenheter. En form framträder genom skuggning och variation i nyans. En vägg som är olika upplyst och beskuggad gör dock att människan rationaliserar den här upplevelsen och via en erfarenhet om att väggar ofta är enhetlig målade ser vi väggen som just det (Dahlin 1999). Hon fortsätter och påpekar vikten av att riva ner invanda tankemönster för att verkligen kunna skåda färg och dess samspel med omgivningen. *”Ett medvetet observerande av färg och ljusfenomen i nuet kan ge en ökad livskänsla av att vara i världen.” Dahlin (1999 s. 8).*

Även om alla människor i stadsrummet inte alltid är medvetna om de färgfenomen som existerar i deras vardag, finns färgerna i allra högsta grad fortfarande i våra stadsrum. Men hur avgör och existerar färgen i rummets och vardagens känslolntryck även på den som springer till bussen? Aldrig vet vi säkert om vår granne upplever en specifik färg på samma sätt.

Hård och Svedmyr beskriver en undersökning som visade deltagare en bild med tre färgande prickar: rött, grönt samt gult med vit bakgrund i inget speciellt mönster. En annan bild visade samma deltagare samma tre prickar men nu staplade på varandra, rött överst och grönt underst med gult mellan, ordnade som ett trafikljus. I bild 1 gillade majoriteten den röda pricken men i bild 2, trafikljuset, blev majoriteten istället den gröna. Slutsatsen är att associationen till den gröna färgens positiva egenskaper i trafikljuset bidrog till att majoriteten i bild 2 nu gillade den gröna pricken främst. Den röda knöts istället an med trafikljusets negativa effekter, tvång, obehag, böter. Detta i sin tur kan också leda till att rött allt oftare ger upphov till negativa känslor (Hård, Svedmyr 1995).

Färg och form

Flera författare tar upp vikten och samspelet form, färg och ljus (Arnheim 1976, Hård, Svedmyr 1995, Dahlin 1999, Fridell Anter, Klarén, 2008). Fridell Anter och Klarén beskriver; Det upplevda rumsliga är tätt sammanvävt av färgupplevelsen i ett komplext samband med ljusupplevelsen. Mentalt är färg, rum och ljus oskiljaktiga begrepp (Fridell Anter, Klarén,

2008). Det ena finns inte utan dom andra. Dahlin skriver att det är former med sina fysiska egenskaper som skapar grunden till rummet. Form, färg och ljus samspelar i närhet för att påverka och skapa rummets atmosfär och upplevelse. Färg kan inte ensamt fungera som en rumsbildare, dock har form alltid färg, formen existerar inte utan färgen (Dahlin 1999).

Ett projekt med mycket rumsligt tänkande behöver anpassa färgvalet och aktivt arbeta med både ljus och mörkerskala samt färg för att den förmedlande rumsupplevelsen ska bli genomförd som tänkt. Formen och rumsligheten blir beroende av färgen för att lyckas.

Arnheim nämner att trots att vi har ett visuellt spektrum på miljoner av nyanser har vi svårt att urskilja dem från varandra om de inte är precis intilliggande (1974). Han tar som exempel att (engelska) alfabetet är uppbyggt av 26 olika former men skulle vi testa att göra om alfabetet till 26 olika färger skulle det bli mycket svårt att särskilja nyanserna från varandra och alfabetet skulle bli obrukbart (Arnheim 1974).

Färgens material och ytan.

Gertrud Olsson, arkitekt och forskare inom färg och ljus beskriver i sin bok *Färgens yta och djup: om färgmaterialets betydelse för synupplevelse av färg*, vikten av materialet färgen är gjord av och hur det kan påverka hur färgen upplevs (Olsson 2007). Olika färgmaterial åldras olika eller inte alls, material kan också vara olika känsligt för syror (främst sur nederbörd) eller annat typ av slitage. Andra färgmaterial är bättre lämpade på ytor än andra, som exempel fungerar silikatfärg väldigt bra på tegel, betong och kalkputs, eller målas en yta med limfärg skapas flera dimensioner då ytan måste målas med en viss teknik många gånger i tunna lager (Olsson 2007).

Ytans form och material har också en påverkan hur färgen upplevs. Exempelvis om en yta är helt matt, räfflad eller blank kan avgöra hur mycket ytan kastar ljuset och reflekterar det (Olsson 2007). Rum kan alltså komma att påverkas av tiden i den mån både färg och yta åldras, kanske kan det användas för att skapa en typ av karaktär eller att färgade ytor under en flagnande yt-färg skapar något dynamiskt i rummets känsla. Det finns många olika typer av färgmaterial att tillgå och olika tekniker att applicera dessa på materialet som kommer att påverka hur färgen upplevs och åldras. Dock kräver branschen idag att det ska gå snabbt och vara billigt, olika typer av färgmaterial och målartekniker ratas till förmån för de som går kvickt att applicera på arbetsplatsen och har ett lågt pris (Olsson 2007).

Oavsett hur väl planerat färgvalet är till rummets utformning, så kan mycket förloras eller vinnas på materialet färgen framställs i, men även materialet färgen målas på. Färger ser och upplevs olika beroende på den påmålade ytan. Färgmaterialet och ytans material kan förändras under tidens gång och förändras genom åren. En yta kan vara allt ifrån matt eller blank, och dess form kan vara grynig, bucklig eller kanske räfflad.

Färgen i ljus, färgen som ljus.

I staden förblir den rumsliga helheten under en konstant förändring när dagsljuset skiftas. Ljuset från sol och lampor förändrar hur gaturummet och färgerna upplevs (Klarén 2011). Som tidigare nämnt är all visuell upplevelse beroende av färg och ljus. Arnheim tar upp vikten av den så kallade Purkinje-effekten för att förstå hur färger ytterligare har en dimension i hur vi kan uppfatta dem. På grund av dess våglängd så uppfattas färgen rött extra ljus i ljusa förhållanden när ljuset är direkt på färgen. När det blir mörkt så kommer det röda att istället uppfattas som mörkare än sin omgivning. Beroende på hur ljusfattiga förhållanden blir kan rött uppfattas som nästintill svart (Arnheim 1974). Han förklarar detta med att hjärnan arbetar som mest med rött som har den längsta våglängden och blir som intensivast när det är ljust. I motsats till detta så framställs till exempel grönt eller blått ljus som vitaktigt i ett svagt sken (Arnheim 1974). Hjärnan anpassar sig till det givna ljuset. Arnheim menar också att den dominanta ljusfärgen blir normaliserad. När en grå yta belyses med en röd färg ses den som grå om bägge har samma inneslående ljushet i sig. Men om den grå ytan är ljusare än den röda färgen som belyser, framställs den gråa ytan istället som röd (Arnheim 1974).

Färg och kontraster.

”Kontrastförstärkningar uppstår i gränser mellan färgfält och förstärker skillnaderna mellan färgerna. s.11” (Fridell Anter, Klarén, 2008). Fridell Anter och Klarén beskriver att skillnader mellan färgfälten förändras och blir tydligare när de placeras intill varandra (2008). Var och en av varje färgs saknade egenskap förstärks eller blir svagare i den andra färgen. Kulörta färger med tydlig karaktär förskjuter varandra åt varsitt håll i färgskalan, medan respektive färgs karaktär förstärks ytterligare (Fridell Anter, Klarén, 2008). De fortsätter; om två färger av liknande ton angränsar förstärks istället deras skillnad i ljushet. Dock förstärks skillnaden i

färgen om det är ljusheten som är konstant, eftersom det inte finns någon annan möjlighet att skilja tonerna åt (2008). Även Arnheim diskuterar detta fenomen och kallar det Mach-band effekten. Han beskriver det att synsinnet förstärker skillnaden mellan två angränsande färgelement så att konturlinjerna blir tydligare, en mörk yta blir mörkare respektive en ljus yta blir desto ljusare (Arnheim 1974). Två objekt bredvid varandra kan se ut att ha samma typ av färg men ställs de framför varandra förstärker hjärnan skillnaden (Arnheim 1974).

Hård och Svedmyr tar upp i sin förklaring hur NCS är upplagt att varje nyans har en viss mängd vithet i sig. Som exempel ligger grått enbart i förhållandet vithet – svarthet. Varje grå färg 'karakteriseras' i sitt förhållande mellan vitt och svart (Hård, Svedmyr 1995). En kulört färg ligger förutom i förhållandet vithet – svarthet också i en gradient av till exempel gulhet och rödhet (Hård, Svedmyr). Sten, sand, jord och liknande material av naturens färger är lågt kulörta och ligger på ungefär 20 i en NCS-skala med 100 steg. En typisk klorofyllgrön färg har en kulörthet på ungefär 50, där av mitten mellan den neutrala gråskalan och den mest intensiva gröna färgen som kan uppbringas (Fridell Anter, Klarén, 2008). Dock kan färg också ha en inneboende ljushet eller inneboende mörkhet inom sig. Som exempel en gul färg och en blå färg med samma mängd mätt vithet och kulörthet kommer upplevas olika, den gula upplevs ljusare än den mörkare blå (Hård, Svedmyr, 1995).

Sammanfattning av litteraturstudien.

Det vi kan ta med oss från litteraturstudien in i enkätstudien är bland annat att färg är ett ytterst komplext fenomen som ingen kandidat i världen kan sammanfatta. Det krävs breda kunskaper inom också form och ljus för att förstå hur färg kan upplevas. Färg i färgstudier bör betraktas utifrån sitt sammanhang. Det är viktigt med en god färgsättning och en estetiskt tilltalande miljö för vårt välmående. Färg och dess nyanser förstärks eller förminsas i relation till sin omgivning och ljuset. Färgen upplevs olika beroende på materialet de är målat med, och materialet det är målat på. Färgupplevelsen är subjektiv och vi upplever färger olika beroende på vilka konnotationer vi har som individ. Samtidigt upplever vi dem också objektivt, alltså lika. Den estetiska upplevelsen är uppbyggd i dels byggnads-estetiska element så som form och proportioner men även symboliska element påverkar så som stil, konnotationer, funktion (Janssens, Laike 2006).

Studien – Enkätundersökningen

Deltagaren

Enkäten fick 99 svarande. Den gjordes via Google formulär som är en gratistjänst, samt lades ut på min (författarens) Facebook för att samla svar, den delades av fyra olika vänner, alla är fyra studenter.

Det valda rummet för studien - Busskuren

Just för att en busskur är så pass liten att arbeta med för kandidatuppsats, alla människor har varit i en och kan därav relatera till rummet samt busskurer finns i alla stadsmiljöer och lantliga miljöer. Busskuren har stora fönster som kan ha påverkat svaren, speciellt öppet – slutet och ljus – mörkt. Men även att rummet hade känts annorlunda lockande, stressande, avskräckande eller rofylldt om det inte funnits så stora fönster som väggar. För att motverka detta så blev alla fönster lätt tonade i den aktuella färgen för att skapa tydligare väggar och låta färgen ta en större plats i rummet.

Bilden

Originalbilden är tagen i Staffanstorp i samband med att kursen påbörjades. Busskurens läge med en relativt neutral bakgrund som inte tar för stort fokus gjorde att den blev vald. Vinkeln bilden togs i hade syfte att ge inblick i busskuren för att skapa en rumslig uppfattning men samtidigt ge betraktaren helheten. Ortsnamnet Staffanstorp redigerades bort i Photoshop för att göra busskuren så neutral som möjligt och inte influera deltagaren.

Bild 1. Oredigerad originalbild av busskuren i studien. Fotografi av Odd Nilsson. Bild taget i Staffanstorp 23 april 2020

Frågeformuläret.

Första sidan av enkäten hade texten:

”Denna enkät undersöker hur färger kan upplevas olika och hur de eventuellt förändrar känslan av rumsligheter, till exempel en enkel busskur. Enkäten är en del av mitt kandidatarbete i landskapsarkitektur på SLU Alnarp.

Enkäten tar inte lång tid, det är sex olika färger som testas, men innan du påbörjar detta färgglada äventyr dubbelkolla gärna dina inställningar på skärmen så ljus och färgnivåer inte förvränger något allt för mycket.”

Enkäten är upplagd att deltagaren får se samma rumslighet sex olika gånger, men i sex olika färger baserade på NCS-systemets karaktärsfärger. Färgerna kom i ordningen röd, grön, vit, gul, svart samt blå.

Till var färgad busskur har det ställts ett flertal obligatoriska frågor, fyra i en linjär skala och en kommentar, följt av två icke-obligatoriska kommentarsfält.

De linjära frågorna utgick från en neutral mitten av linjen, med fem steg åt vardera håll där änderna på linjerna representerade en maxkänsla.

De linjära frågorna:

Känns rummet öppet eller slutet?

Känns rummet ljust eller mörkt?

Känns rummet lockande eller avskräckande?

Känns rummet rofyllt eller stressande?

Den obligatoriska kommentaren:

Vilken färg är busskuren?

De icke-obligatoriska kommentarerna:

Vilken färg gillade du lite extra

Vilken färg gillade du inte alls?

Ser du andra nyansinslag?

Övriga tankar om vad du tycker om färgen.

Observera att alla procentuella data som presenteras utgår från de 99 deltagarna. Med undantag av de två öppna frågorna om deltagaren gillade / inte gillade någon färg. Här har de röstande lagt en till tre röster vardera.

Slutsiffrorna på frågan *viken färg gillade du lite extra?* Fick totalt 127 röster.

Slutsiffrorna på frågan *vilken färg gillade du inte alls?* Fick totalt 96 röster.

Resultaten

Svaren för varje enskild busskur sammanfattas enskilt och presenteras nedan kort. Färgerna presenteras i den ordning som de kom för deltagaren i enkäten. Därefter följer en sammanfattning av kommentarerna. Se appendix för alla kommentarer tillhörande var färg.

Bild 2. Det röda rummet.

Röda rummet

Det röda rummet fick totalt 17 olika nyansbenämningar.

32 procent av deltagarna röstade på *röd*, 30 procent röstade på *vinröd*, 12 procent på *mörkröd*, 6 procent på *rödbrun*.

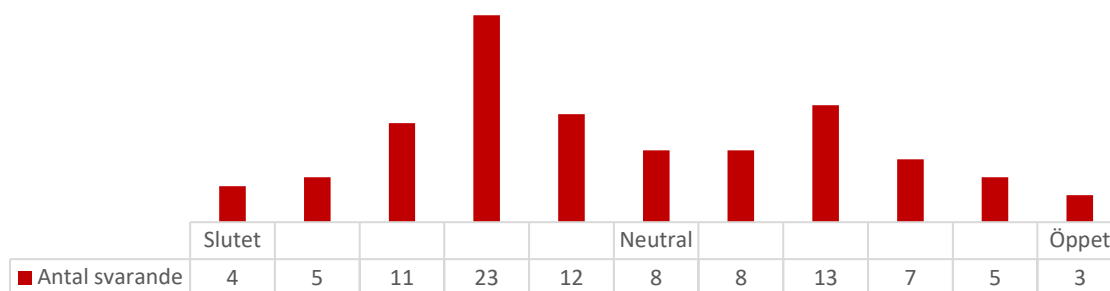
Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var *aubergine*, *blodröd*, *bordeaux*, *brun*, *hallon röd*, *oxblodsröd*, *rost brun*, *rost röd*, *ljusröd*, *purpur*, *siden rött*, samt *wien*.

19,2 procent av rösterna sa att de gillade det röda rummet lite extra.

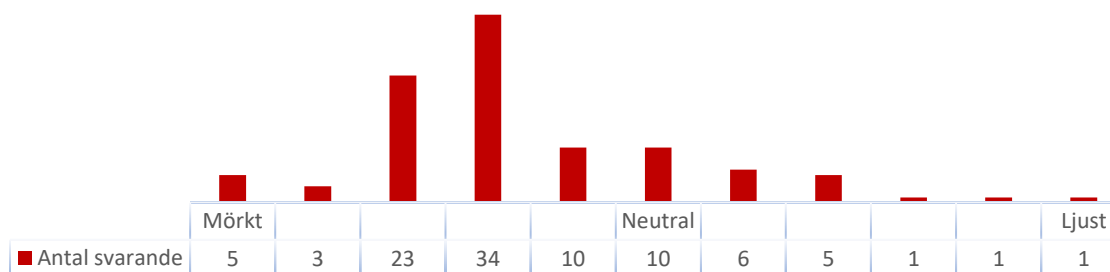
14,7 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det röda rummet.

Det röda rummet fick totalt 71 kommentarer.

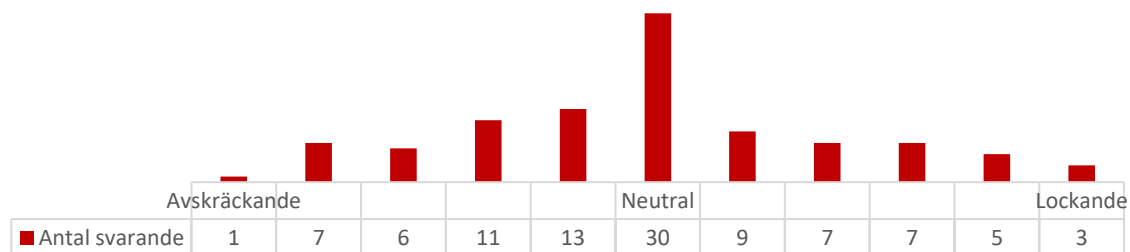
Diagram hur rösterna fördelades på det röda rummet.

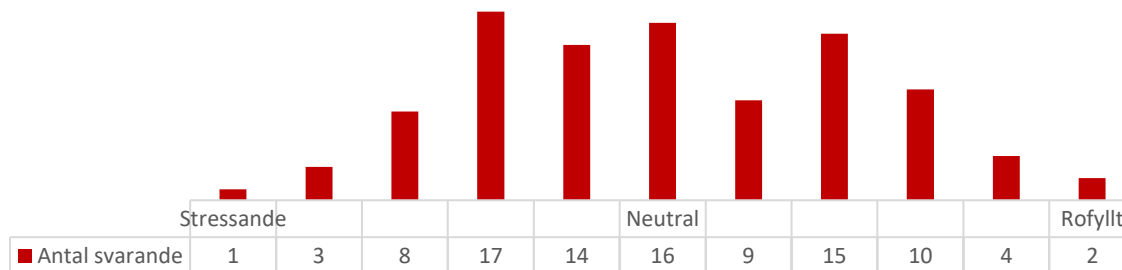
Figur 1. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 2. Känns rummet mörkt eller ljust?

Figur 3. Känns rummet avskräckande eller lockande?

Figur 4. Känns rummet stressande eller rofyllt?

Bild 3. Det gröna rummet

Gröna rummet

Det gröna rummet fick 12 olika nyansbenämningar.

82 procent av deltagarna röstade på *grön*.

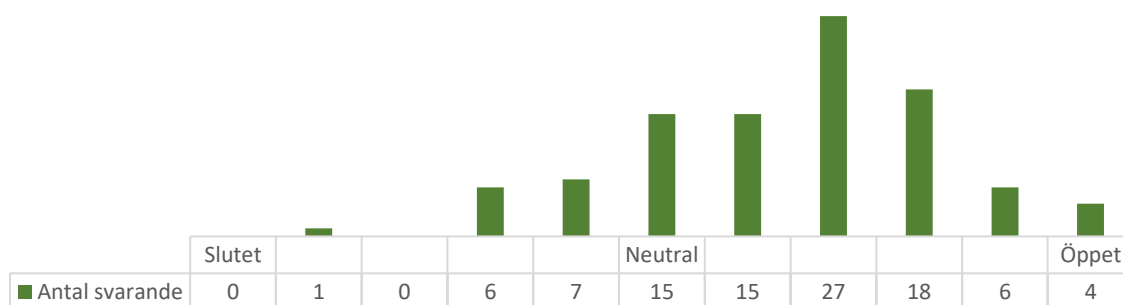
Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var *bäbisgrön*, *klargrön*, *mossgrönt*, *mörkgrönt*, *skogsgrönt*, *standard grön*, *stark grön*, *växtgrön*, *vår grön*, *ärtgrön*.

20 procent av rösterna sa att de gillade det gröna rummet lite extra.

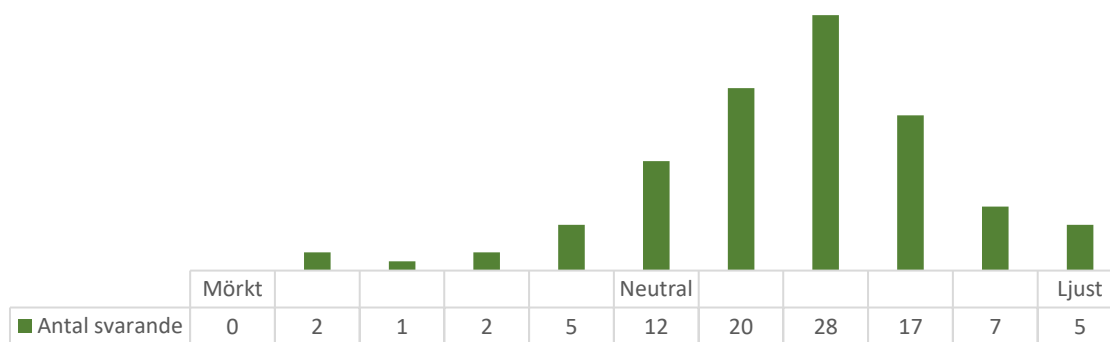
16,7 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det gröna rummet.

Det gröna rummet fick totalt 70 kommentarer.

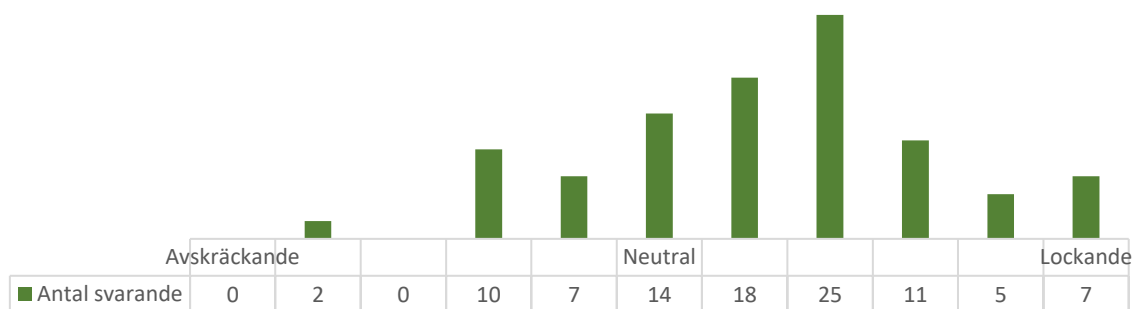
Diagram hur rösterna fördelades på det gröna rummet.

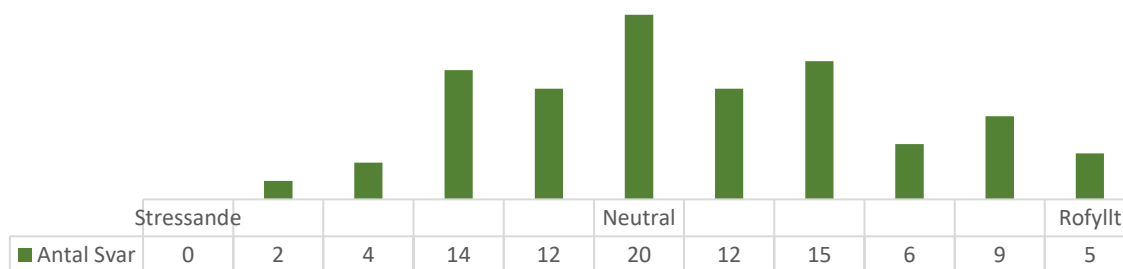
Figur 5. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 6. Känns rummet mörkt eller ljust?

Figur 7. Känns rummet avskräckande eller lockande?

Figur 6. Känns rummet stressande eller rofyllt?

Bild 4. Det vita rummet

Vita rummet

Det vita rummet fick 18 olika nyansbenämningar. 34 procent av deltagarna röstade på *grå*, 19 procent röstade på *vit*, 13 procent på *silver*, 12 procent på *ljusgrå*, 6 procent *grå/vit*, 5 procent på *grå/silver*.

Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var bland annat *betong grått*, *cement grått*, *genomskinlig / silver*, *metall grå*, *modellbyggegrå*, *neutral grå*, *rosa*, *sliten grå*, *stål grå*, *kliniskt vit*, *vit-grå-röd*.

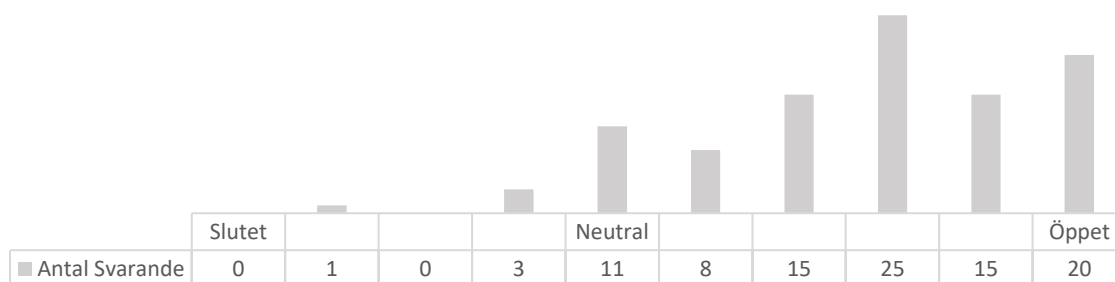
Det misslyckades att framföra den vitnyansen som vit, och istället uppfattades den som grå av majoriteten. För att inte skapa förvirring fortsätter jag referera den tredje nyansen, den vita som just vit som var tanken från början. Trots att vi nu vet att en majoritet upplevde den som grå.

21 procent av rösterna sa att de gillade det vita rummet lite extra.

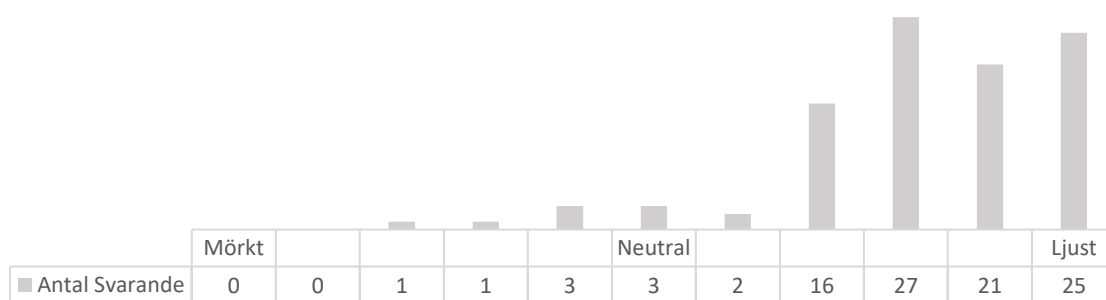
15,7 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det vita rummet.

Det vita rummet fick totalt 63 kommentarer.

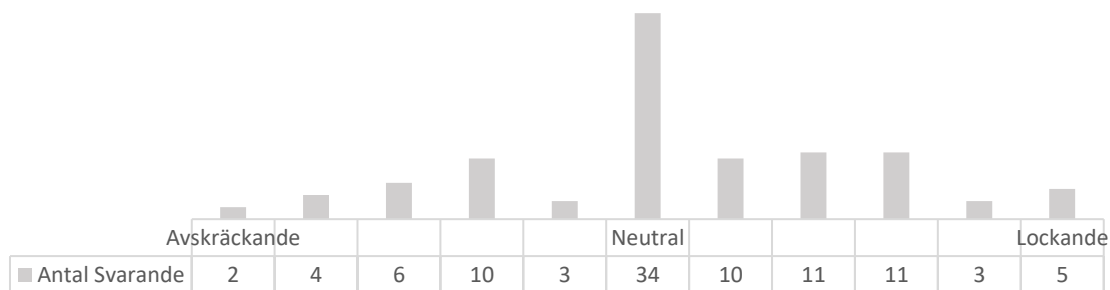
Diagram hur rösterna fördelades på det vita rummet.

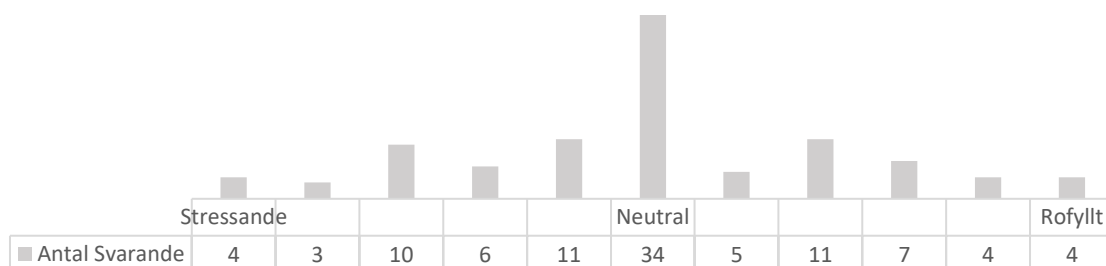
Figur 7. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 8. Känns rummet mörkt eller ljust

Figur 9. Känns rummet avskräckande eller lockande?

Figur 10. Känns rummet stressande eller rofyllt?

Bild 5. Det gula rummet

Gula rummet

Det gula rummet fick 25 olika nyansbenämningar.

59 procent av deltagarna röstade på *gul*, 10 procent röstade på *grön/gul* samt 7 procent på *limegrönt*.

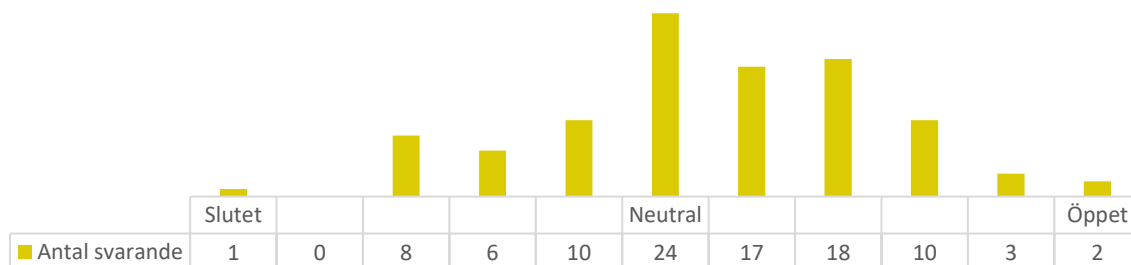
Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var *grön*, *gul/orange*, *illgrönt*, *intensivt gulgrön*, *lime*, *lime gul*, *lime / citrongul*, *ljusgul*, *ljus grön gul*, *mörkare gul*, *neon gul*, *neon grön*, *neon grön gul*, *oliv grönt*, *ovanligt ful gul*, *senaps gul*, *smuts gul*, *snor gul*, *snor gul/grön*, *spy gul*.

0,7 procent av rösterna sa att de gillade det gula rummet lite extra.

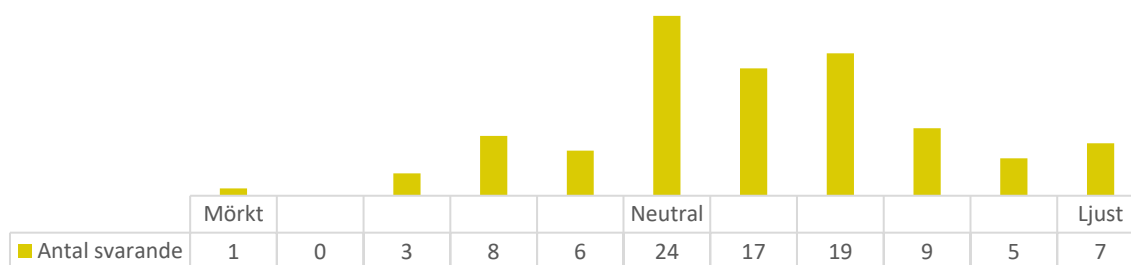
45 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det gula rummet.

Det gula rummet fick totalt 67 kommentarer.

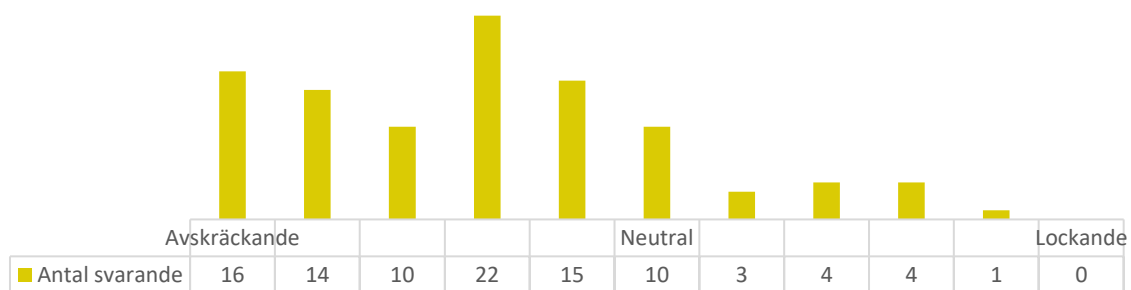
Diagram hur rösterna fördelades på det gula rummet

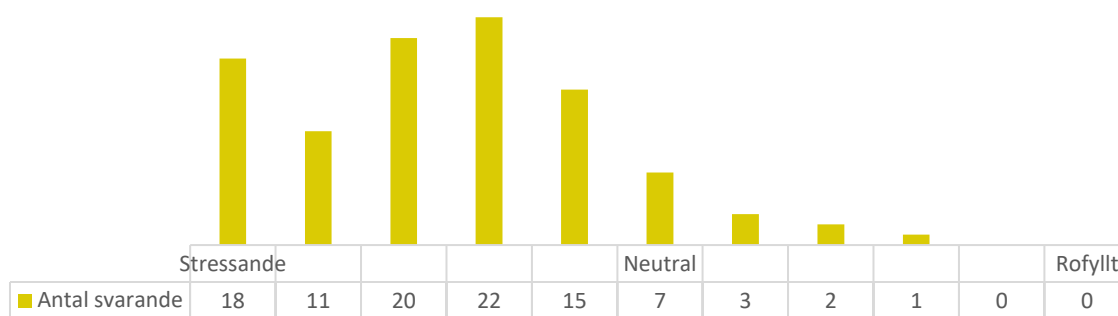
Figur 11. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 12. Känns rummet mörkt eller ljus?

Figur 13. Känns rummet avskräckande eller lockande?

Figur 14. Känns rummet stressande eller rofyllt?

Bild 6. Det svarta rummet.

Svarta rummet

Det svarta rummet fick 7 olika nyansbenämningar.

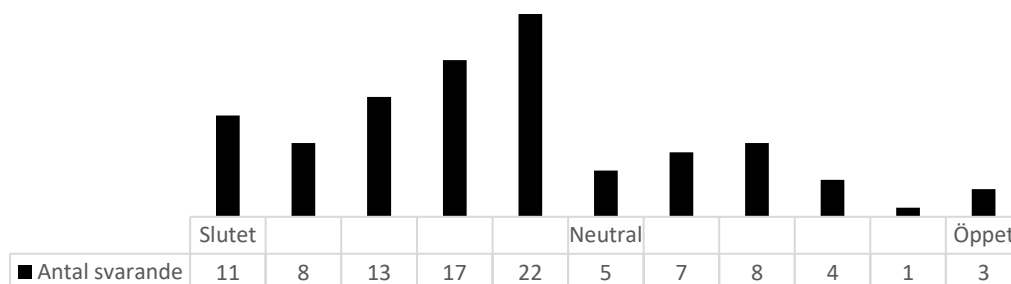
92 procent av deltagarna röstade på *svart*, Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var *gråsvart*, *kolsvart*, *mörkgrå*, *svart och röd*, *svart och grå*.

21 procent av rösterna sa att de gillade det svarta rummet lite extra.

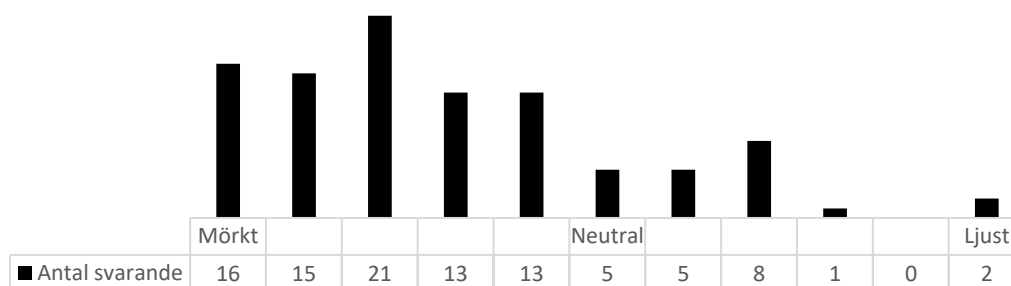
6 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det svarta rummet.

Det svarta rummet fick totalt 57 kommentarer.

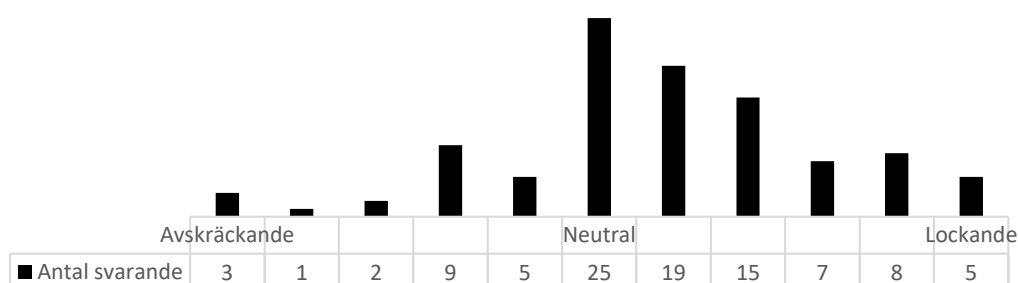
Diagram hur rösterna fördelades på det svarta rummet.

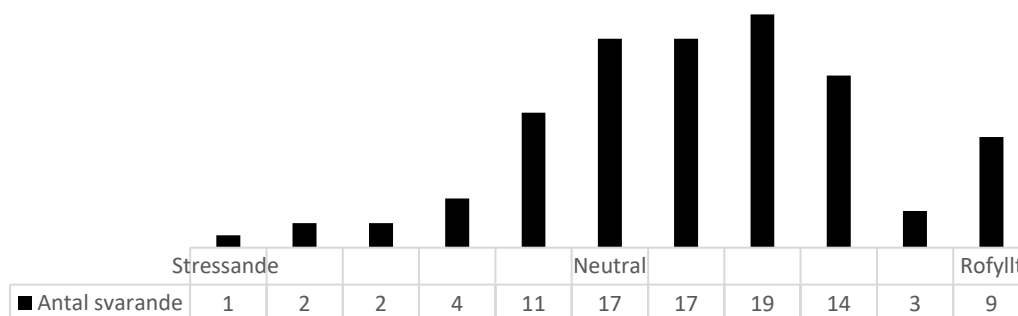
Figur 15. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 16. Känns rummet mörkt eller ljus?

Figur 17. Känns rummet avskräckande eller lockande?

Figur 18. Känns rummet stressande eller rofyllt?

Bild 7. Det blå rummet

Det blå rummet

Det blå rummet fick 16 olika nyansbenämningar.

49 procent av deltagarna röstade på *blå*, 23 procent röstade på *lila*, 7 procent på *lila/blå*.

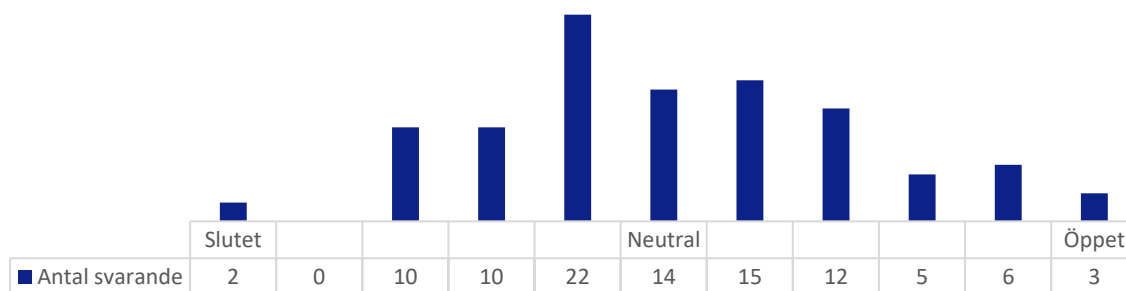
Andra nyansbenämningar som fick en till två röster vardera var *dark royal blue*, *indigo*, *klar mörkblå*, *klarblå*, *koboltblå mot lila*, *kobolt blå*, *marint*, *mörk blå*, *mörk lila*, *pågatågs lila*, *ultramarin blå*, *violet*.

17 procent av rösterna sa att de gillade det blå rummet lite extra.

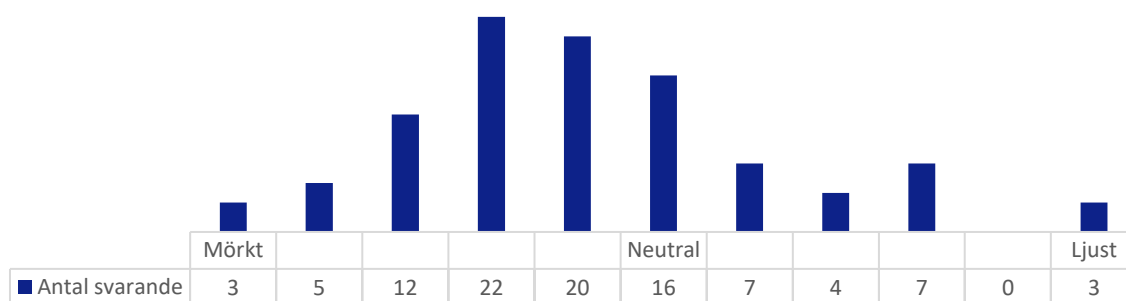
8 procent av rösterna sa att de inte alls gillade det blå rummet.

Det blå rummet fick totalt 49 kommentarer.

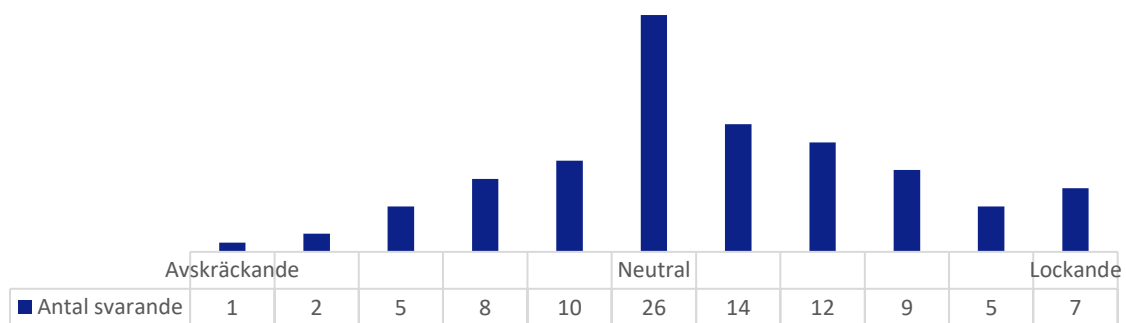
Diagram hur rösterna fördelades på det blå rummet.

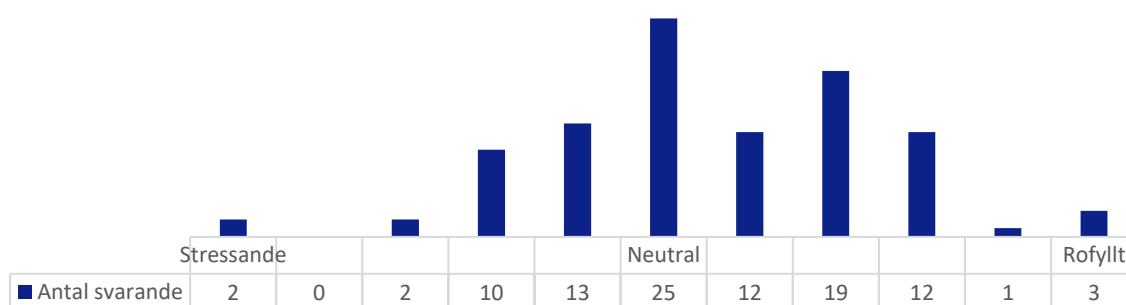
Figur 19. Känns rummet slutet eller öppet?

Figur 20. Känns rummet mörkt eller ljust

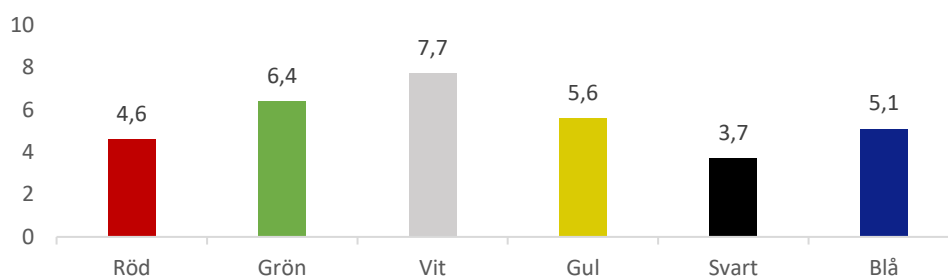

Figur 21. Känns rummet avskräckande eller lockande?

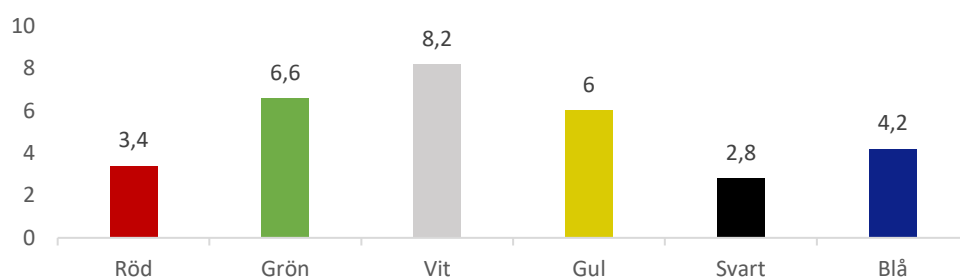

Figur 22. Känns rummet stressande eller rofyllt?

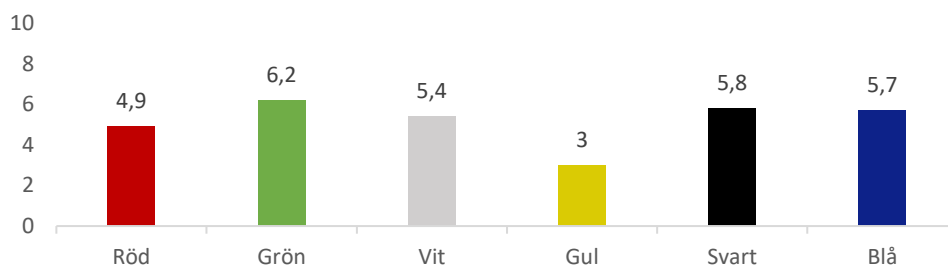
Medelvärde av färgerna inom varje linjär fråga.

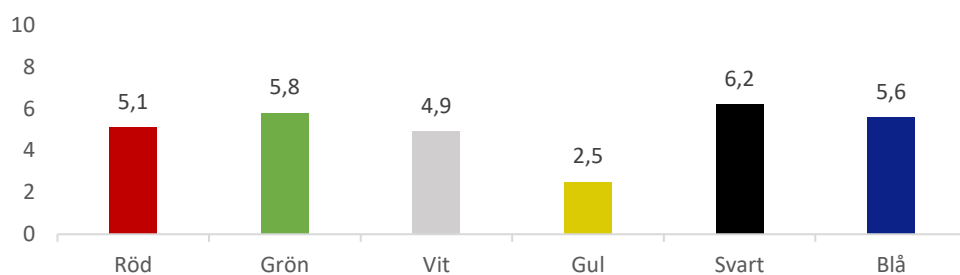
Figur 23. Känns rummet 0, slutet eller 10, öppet?

Figur 24. Känns rummet 0, mörkt eller 10, ljust?

Figur 25. Känns rummet 0, avskräckande eller 10, lockande?

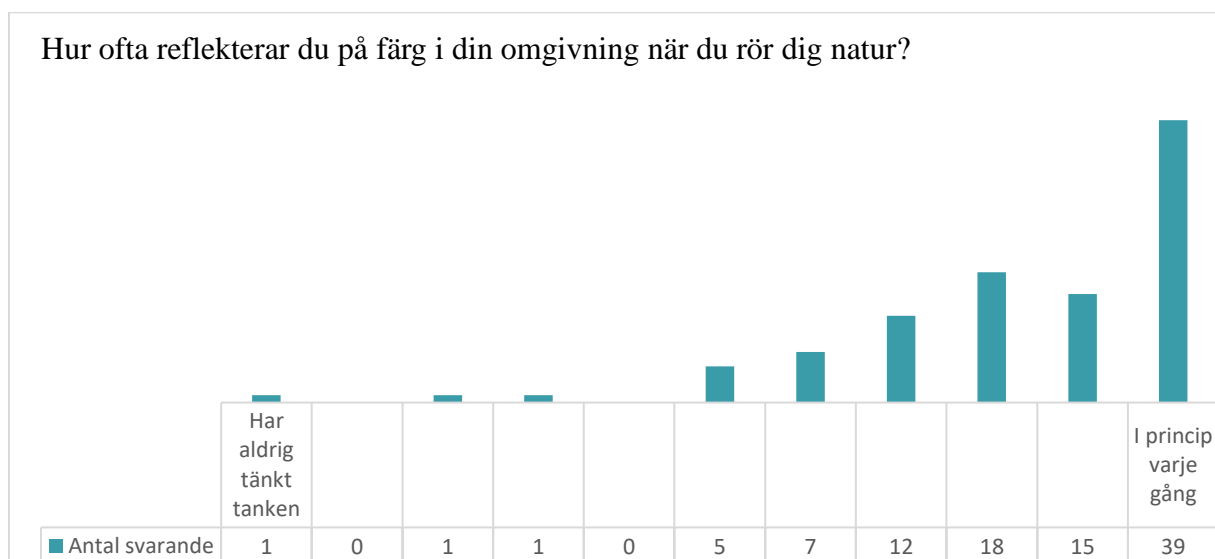

Figur 26. Känns rummet 0, stressande eller 10, rofylt?

Diagram hur deltagarna uppfattar färger när de rör sig i staden och naturen.

Figur 27. Hur ofta reflekterar du på färg i din omgivning när du rör dig i stadsmiljö?

Figur 28. Hur ofta reflekterar du på färg i din omgivning när du rör dig i natur?

Sammanställning av kommentarer.

Ordnade efter genomgående trender i kommentarerna.

Kommentarer som tog upp och reflekterade kring rummets form och funktion.

Röda rummet

"Den är vacker, men inte på denna busskuren roligt nog. Den är väldigt tung, kanske därför det inte känns lockande att gå ditt, som att färgen tar min energi, och jag vill ju ladda på energi, inte bli av med energi."

"Jag tycker om färgen, men inte på en busshållplats. Den är lite för mörk i så fall också."

"Fin på stora lugna husväggar men inte på en liten yta, speciellt inte på en busskur där man kanske redan är stressad."

"Tycker färgen passar med den gråa byggnaden i bakgrunden, däremot är utformningen av busskuren det som känns avskräckande."

"Man kunde ha valt en annan färg. Bordeaux är fin men inte just här."

"Vacker. Ovanlig på en sådan plats, och skapar därför lite mer trevnad och trygghet eftersom det syns att nån har brytt sig som platsen."

"Ovanlig färg att ha på en busskur."

"Inte den bästa färgen för busskuren."

"Är mer van vid att se dem mörkgröna busshållplatserna så skulle tro att just busshållplats på bilden är till någon specifik buss eller transportmedel."

Gröna rummet

"Den är fin, lite tråkig, men också tung, en väldigt fin naturfärg i sig, men använd så här tar den väldigt mycket energi."

"Känns 'fel' på busskuren."

Vita rummet

"Grå känns lite stel, jag föredrar grön för att det ger en känsla av att man är i naturen, inte i en metallbusskur. Samtidigt känns gråvit ljusare, men det gör att på vintern kommer allt se ganska smutsigt ut, särskild de vita delarna."

"Blir obehagad, Känns som att den här busskuren står i en auktoritär och konservativ stat. Den verkar praktisk, som att man velat lägga så lite pengar som möjligt på estetiska aspekter"

av busskuren. Eventuellt är kvaliteten dålig. Tänker att den här busskuren är sunkig. Mycket klotter, skräp och olika vätskor som man inte vill komma i kontakt med.”

Gula rummet

”Blev smått shockad. Svårt att avgöra exakt vad jag tycker om den. Skrikig. Å ena sidan stressande och obehaglig, å andra sidan spännande och ny. Tror kontexten skulle påverka upplevelsen av färgen på busskuren mycket.”

”Vore coolt om hela busskuren lyste upp i mörkret som en reflex, annars är det ingen mysig färg.”

”Smutsig, påminner om att folk kissar i busskurer.”

”Konstigt val av busskurs färg.”

Svarta rummet

”Lugn men inte trygg om man känner sig utsatt i offentliga/små ytor.”

”Tar mycket plats, känns som att den är i vägen för mig.”

”Black box.”

”Någorlunda neutral känsla. Känns sakligt och kvalitativt, tryggt. Man kan lita på den här busskuren. En viss mån av mystik finns där, lite mörker.”

Blå rummet

”Tycker inte den passar med omgivningen.”, ”Känns som att den färgar av sig på omgivningen.”

Det röda rummet fick flest kommentarer som aktivt nämnde rummets form och funktion, nio. Detta att jämföra med 4 kommentarer i det gula rummet, fyra mot det svarta och en till två hos de resterande rummen.

Kommentarer som tog upp färgerna och visar på deltagarens jämförelse mellan dem.

Det var inte många kommentarer som aktivt berörde att de jämfört en färg med en annan. Ingen kontrollfråga fanns att se om deltagarna specifikt jämförde ett rum med ett annat, men i kommentarerna blir det tydligt att vissa människor gjorde det.

Få kommentarer nämnde att de tyckte ett annat rum var bättre eller sämre. Deltagarna som dock nämnde en tidigare färg upplevde det blandat positivt och negativt.

Gröna rummet

"Lite jobbigt att kolla på, den röda var mer inbjudande."

"Mindre stilig än den röda."

"Lite skarp, men mer lugnande än den röda".

Vita rummet

"Grå känns lite stel, jag föredrar grön för att det ger en känsla av att man är i naturen, inte i en metallbusskur..."

"Lite tråkig, men också mer lugnande än det skarpa gröna eller mörka röda."

"Neutral färg. Enligt mig kanske bäst hittills. Grönt är skönt men känns också som green washing. Låt busskurens material tala för sig själv!"

Gula rummet

"Ful färg men bättre än den gråa."

Svarta rummet

"Den är tung och lite skrämmande, samtidigt ger den en form för ro som dom andra färgerna, grön, röd, gul, inte ger en efter man inte ska använda så mycket energi på att ta in den".

Blåa rummet

Ingen kommentar nämner att de jämför det blå rummet med någon av de tidigare färgerna.

Många kommentarer visar på spridda åsikter bland deltagarna.

Röda rummet.

Figur 1, 3 och 4. Diagram över det röda rummet visar att många var oense hur rummet upplevdes och det är en relativt jämn spridning över alla linjer. (I figur 2 upplevde de flesta att det röda rummet var relativt mörkt).

"Gillar färgen ger mig lugn.", "Jag tycker den känns lite kvävande.", "Lugnande.",

"Dyster.", "Rolig.", "Trist.", "Den är behaglig.", "Något som inte skapar sinnesro."

Gröna rummet

Diagrammen över det gröna rummet visar att många fann det både lockande och rofyllt.

Medelvärde visar att det gröna var den mest lockande rumsligheten av alla (Figur 27), samt det näst med rofyllda rummet efter det svarta (Figur 28). Det var också ett öppet och ljus (Figur 5, Figur 6). Trots att en stor majoritet fann grönt lockande finns det 19 svarande som sa att det i någon form upplevde det som avskräckande (figur 7).

Det syns även i kommentarerna att många gillade det gröna rummet men att motsättningar finns och många hade en negativ upplevelse.

"Sticker i ögonen.", "Lugnande.", "Illamående.", "Vacker.", "Lite äckelgrön.", "Vackert och livfull.", "Inte så bra.", "Rolig och behaglig."

Vita rummet

I det vita rummet ser den större delen av deltagarna rummet som neutralt, trist eller tråkigt. Diagrammen över lockande / avskräckande (figur 11) och stressande / rofylld (figur 12) visar en relativt jämn fördelning utöver de bägge skalorna. Undantaget är att en tredjedel har röstat neutral. Det som inte kan ses är om deltagarna hade svårt att uppfatta rummet och la där av sin röst på neutral, eller om det är som kommentarerna säger att rummet är ett neutralt rum.

"Tråkig.", "Neutral.", "Kall.", "Fräsch.", "Sober.", "Behagligt.", "Trist.", "Vanlig.", "Ren."

En motsättning som dock finns är att det finns ett flertal kommentarer gällande den vita busskuren som refererar den som smutsig och nedpissad, medan andra såg den som fräsch och ren.

Gula rummet

"In my face.", "Skrikigt.", "Hemskt.", "Förvirrande.", "Blir illamående av färgen.", "Ser lite ut som spya.", "För skarp.", "Känns stressande.", "Ful och motbjudande.", "Jobbig, påträngande.", "Gräslig.", "Sticker i ögat.", "Avskräckande.", "Fruktansvärt stressande.", "Usch.", "Nej Tack."

Och så vidare. Av 67 kommentarer så är det här trenden. Två sticker ut som enbart positiva. *"Varm ok inbjudande"* och *"Glad, lockande"*.

Andra kommenterar att de upplever gult som positivt, men precis det här gula rummet fick inte allt att stämma.

"Gul är glädjens färg men i för mycket så stressande och förvirrande", "Väldigt intensiv och inte så varm som gult annars kan vara", "Gult kan vara fint, det här är inte ett sånt tillfälle."

Svarta rummet

Svart upplevdes i kommentarerna olika. Generellt positivt så som *"lugn"*, *"trygg"*, *"modern"*, *"klassisk"*, och *"stilig"*. Det är den enda färgen som, via kommentarer frekvent betraktades utifrån ett modeperspektiv.

Den svarta färgen sticker också ut att ingen av de 57 kommentarerna uppfattar färgen som ful. De deltagare som upplevde den svarta färgen negativt kommenterar istället att den är obehaglig och deprimerande, dock aldrig ful.

Ett urval av frekvent förekommande kommentarer:

"Fräck.", *"Otäck."*, *"Behaglig."*, *"Deppig."*, *"Lugn."*, *"För mörk."*, *"Ser mysigt ut."*, *"Otrevligt."*, *"Modernt."*, *"Lite dystert men klassisk. Mörk men ändå fin."*

Blå rummet

I det blå rummet röstade många neutralt och det var fler som ansåg det blå rummet positivt än negativt (figur 23, Figur 24). Blå rummet blir det tredje rummet med högst medelvärde i både lockande och rofylld (Figur 27, Figur 28). Det blå rummet är tillsammans med de röda och vita de rummen som deltagarna tyckte tydligt olika i avseende stressande – rofylld och avskräckande – lockande. Trots tendenser till positiva resultat var det många som inte gillade dessa färger.

"Behaglig färg.", *"Alldeles för stressande, skrikig."*, *"Blir intresserad, indragen."*, *"Sticker i ögat."*, *"Mysig."*, *"Glad."*, *"Känns konstig."*, *"Känns kall."*, *"Det här gillade jag."*

Kommentarer som visar på dragna associationer.

Röda rummet

Den röda färgen kopplades bland annat till *"Oxblodsröd."* och *"blodsröd."*. Kommentarer till det röda sa exempelvis *"Livmoder, känns som att krypa in i en kroppsdel"*, *"Känns spännande och tryggt. Varmt. Igång. Tänker på ett pumpande hjärta"*, *"Det ser ut som torkat blod"*, *"Jag tycker den ser farlig ut och jag tänker på blod"*. Andra kommentarer kopplade just den röda färgen till något sexuellt *"Associerar till red light district och liknande verksamheter"*, *"Röd färg kan förknippas med hot makt kärlek"* *"Kopplar rött till sexualitet. Mörkare röda nyanser känns lite snärjande sexuella/sensuella."*

Gröna rummet

Den gröna färgen kopplar på olika sätt till naturen, i dessa kommentarer är det främst i en positiv aspekt men andra synvinklar fanns också nämnda. Dom gröna nyanserna kopplade till *"Mossgrön", "Skogsgrön", "Växt grön", "Gräsgrön"*. Kommentarererna förstärker i naturtemat med meningar som *"Den får mig att koppla till natur och skog så känns tryggare på nått sätt", "Känns som skogen", "Kopplar grönt till lugn och natur", "För tankar till naturen och möjligen verksamheter riktade till barn", "Lite intensiv nyans men fin färg som för tankarna till grönska"*. En kommentar associerade färgen negativt men spelade då ann på det naturliga *"Den känns väldigt giftig"*. En annan kommenterar att färgen inte påminner om naturen utan nämner den istället som artificiell. Alltså påminde den om naturen men samtidigt inte, efter som den anses fejkad natur *"Artificiell grönska, aggressiv i sin framtoning"*.

Vita rummet

Den vita färgen (som tidigare nämnt sågs den dock främst som grå av de flesta) associerades av många som industriell., framtida, modern eller från en tidigare epok. Nyanserna kopplades till Silver, Vit och Grå samt olika industriella element så som cement, betong, metall, modell, kliniskt. (*"Cement grå", "Betong grå", "Metall grå", "Modellbygge grå", "Stålgrå", "Kliniskt vit"*). Precis som att nyanserna relaterade till industri förtydligar kommentarererna samma tema *"Associerar till stål och sterilitet. Känns industriellt och otryggt. Men är samtidigt lite lugnande eftersom det är en ganska icke-stimulerande färg; inte så påfrestande för sinnen."* *"Känns som en blandning av 60 talsbetong och försök till futuristiskt stelt."*, *"Framtiden krockar med den gamla designen på kuren"*.

Kommentarer om den vita färgen som nämner busskuren, säger att de tänker på ett nedpissat rum och ser hur all smuts kommer att synas mot den vita färgen. Andra kommentarer ser den vita färgen men associerar till det rena, fräscha och kliniska som vitt ofta får stå för.

Det röda, gröna och vita rummet hade en tydlig genomgående trend i både nyansbenämningar och kommentarer. Trots att deltagarna upplevde rummen olika positivt eller negativt, så var deras associationer densamma inom vardera färgen. Dock skilde det om detta var en bra eller dålig sak.

Gula rummet

Den gula färgen hade flest nyansbenämningar av alla färger, 25. Främst var de olika nyanserna namn på olika färger, gult men med drag mot grönt. (*grön, illgrön, lime, lime gul, neon gul, neon grön, senaps gul, snor gul, spy gul, olivgrön* samt *ovanligt ful gul*).

Som tidigare nämnt så fick det gula rummet nästan enbart negativa kommentarer.

Associationerna dras till spya, illamående och snor. Andra kallar den skrikig, stressande och hysterisk. Andra har kallat den gula färgen för glädjes färg.

Svarta rummet

Den svarta färgen sågs enbart som svart, ett fåtal har kallat den *"Kolsvart"*, *"Gråsvart"* eller *"Mörkgrå"*. Många kommentarer återkomma att benämna den som *"Stilig"*, *"Snygg"*, *"Modernt"* samt *"klassiskt"*. Andra kommentarer som beskriver sina associationer säger att det svarta rummet är *"Otäckt"*, *"Lite dystert men klassiskt"*, *"Känns som en begravning. Bara sorgligt"*, *"Deprimerande"*, *"Skön icke-stimulerande färg. Det känns stängt på ett ombonat sätt, mer än på ett instängt sätt. Men samtidigt lite olycksbådande"*.

Blå rummet

Den blå färgen kändes blått för dom flesta men många sa också att det kändes lila, eller blå/lila. Inga nyanser benämns i en större grad i association med något utan det är främst färger. Ett fåtal nämner den blå färger som *"Ultramarin blå"*. Det gör även vissa kommentarer som upplever färgen påminner *"Som ett havsdjup"* och *"Ser marin ut"*. Andra kallar den kall eller frisk. I likhet med den gula som blev kallad glädjens färg blir den blåa färgen nämnd av ett flertal som kreativitets färg. Den andra färgen som benämndes kall var den vita, i kontrast till den röda som många beskrev som varm.

Det diagrammen visar är att det svarta rummet är en av de mest uppskattade färgen som uppfattades både som lockande och rofylld (Figur 27, Figur 28).

Det svarta rummet kom också direkt efter det gula som tvärt om var den minst uppskattade. En spekulation är att kan det ha påverkat deltagaren, att gå från en färg som av de flesta uppfattades som fruktansvärd till något som blev lugnande och behagligt.

Kommentarerna visar dock på att det inte alls är någon självklarhet vilken färg som upplevdes mest positivt hos deltagarna och att det finns en stor variation i åsikter. Många åsikter är varandras raka motsatser. Någon upplevde lugn där nästa deltagare upplevde stress i samma färglagda rumslighet.

Diagrammen visar också att i den här studien inte finns något samband med att ett öppet rum skulle vara mer eller mindre rofyllt än ett slutet rum. Grönt och svart är de två rumsligheter som sågs rofylldas och mest lockande. Grönt är det rum som upplevdes ett av de ljusaste och öppnaste. Svart däremot är det rum som var det mörkaste och mest slutet.

Diskussion

Svaren från den här enkäten gav totalt 26 diagram, 95 benämningar på färg och 377 kommentarer. Trots att det bara är frågorna till diagrammen och nyansen som var obligatoriska blev det viktigt att så många valde att kommentera, i snitt 62 kommentarer per rum, det röda rummet hade det högsta antalet kommentarer på 71, det blå rummet hade lägst med 49.

Redan i resultaten visas olika röda trådar och tendenser i svaren som diskussionen undersöker vidare, så som teman som återkommer eller liknande kopplingar hos en eller flera av färgerna. Diagrammen och kommentarerna kompletterar varandra bra och ger en tydligare bild än vad endast diagrammen hade gjort. Även nyansbenämningarna kan ge en tydlig bild i hur deltagarna såg, upplevde och relaterade till varje rumslig färg.

Ett exempel hur diagrammen och kommentarerna kompletterar varandra är när vi kollar på det gula rummet. Nästintill alla kommentarer på den gula färgen var negativa och ogillande. Samma sak sker i benämningarna på den gula nyansen. Där ord som spya, snor och illamående dyker upp. Kollar vi enbart på dessa två källor framställs den gula färgen som fruktansvärd och hatad av alla.

Diagrammen visar att ja, många tyckte inte om det gula rummet. Av totalt 99 deltagare tyckte 77 att det var i någon form avskräckande, varav 16 röster ligger längst ut på den skalan (figur 15). Liknande tyckte 86 personer att det upplevdes i någon mån stressande, med 18 röster längst ut på det stressande delen av skalan (figur 16).

Men det diagrammet också visar är att 12 personer fann det gula rummet i någon grad lockande, samt 10 personer som röstade neutralt (figur 15). Liknande ser det ut i figur 16. Här

la 6 personer sin röst på att rummet i någon form kändes rofyllt, samt 7 personer röstade neutralt (figur 16). Det går inte att förneka att det gula rummet upplevdes väldigt negativt även i diagrammen, men här ser vi också att en liten skara tyckte rummet var relativt trevligt. En samling människor vars röster inte kom fram bland kommentarerna.

Vissa nyansbenämningar på det gula rummet nämnde neon. Eventuellt är den gula färgen på fel typ av rumslig funktion och skulle göra sig bättre i en mörkare miljö, exempelvis på en nattklubb, i en tunnel eller dylikt.

Rummets form och funktion.

I samband med att färgen sågs i relation till en busskur så påverkade det vissa personer utifrån rummets funktion: en hållplats, men även rummets utformning. Många kommenterade att färgen i sig var fin men på grund av rummets funktion eller dess utformning att kombinationen inte blev bra. Form och färg svåra att separera och ingår i ett komplext sammanhang.

Litteraturstudien tar inte upp rummets funktion som faktor vid färgupplevelse. Studien har heller inte sökt efter den rumsliga funktionens inverkan på hur en deltagare upplever färgen i ett rum. Dock enbart utifrån den här studien är det tydligt att många blev påverkade av att det var en busskur. För en utvecklad studie blir det intressant att testa olika typer av programmerade rumsligheter men samma färg. En jämförelse om vissa färger tycktes passa bättre i vissa typer av rum med varierande typ av funktion skulle kunna framställas.

Det går att se att många kommenterar busskuren och dess form men det är fortfarande en bråkdel av alla deltagare. Vissa personer kan ha nämnt busskuren varje gång de kommenterat ett av rummen. Vilket kan ha gjort att busskuren tar större plats i diskussionen än vad som eventuellt bör vara fallet.

Färgerna skapade associationer.

Trots att flera tyckte olika om färgerna, finns det en röd tråd i hur deltagarna har associerat. En stor majoritet tyckte det gula rummet var, för att citera ännu en kommentar; *"Hysterisk."* Det togs upp i början av diskussionen att det dock finns personer som gillade den gula färgen. En djupare studie på enbart den gula färgen hade varit intressant för att grundligare ta reda på hur deltagarna har resonerat när de upplevt det gula rummet. Närmare gå in på vad som

händer i någon när de ser denna färg. Vilka typer av associationer sker, är det platsen, funktionen, nyansen, allt tillsammans eller något annat som påverkade en sådan stor del att verkligen avsky färgen.

Det svarta rummet var ett av de främsta rummen när det kom att bli omtyckt. Möjligen hade ett företag som använt sig av den här studien satsat på den svarta färgen. Det hade fortfarande funnit nog med människor som inte hade trivts. Vilket också diagrammen visar att 20 personer finner det svarta rummet i någon form avskräckande (figur 19). Även 20 personer upplever rummet som stressande (figur 20).

Litteraturstudien tar upp med färgidentifikation som är tätt sammanvävt i vårt känsloliv och hur vi karaktäristiskt uppfattar färg. Hur vi associerar, reagerar och värderar färgerna på de objekt vi ser (Hård, Svedmyr 1995). Färgerna ger tydligt kopplingar olika ting. Rött till kroppen, kärlek och sex, Grönt till naturen, den vita (grå) till industri, byggnadsmateriel och sjukhus. Det svarta gav både lugn men kopplingar till begravning, sorgsenhet och depression. Andra gav färgerna egenskaper. Blått var kreativitetens färg och gult glädjens. Blått och vitt sågs som kalla färger i kontrast till rött som var varmt.

Det gula väckte starka känslor. Trenden är att nästintill alla blev äcklade och tyckte det var hemskt. Studien kan utvecklas att se hur vi människor programmeras att relatera färger till känslor, platser, miljöer.

Relationen mellan öppet slutet ljus och mörkt.

Diagrammen med medelvärdet ljust – mörkt och öppet – slutet (figur 25, figur 26) visar en tydlig korrelation med att ljusa rum uppfattades som öppna, och mörka rum som slutna. Det den här studien där av antyder är att ljusa rum är öppna rum. Mörka rum är slutna rum.

Rummen ligger i en samspelt skala med att det ljusaste och öppnaste rummet var det vita, följt av grönt, gult, blått, rött och som mörkast och slutnast, svart. Litteraturstudien gick dock in på att vissa färger har en inneboende ljushet i sig, till exempel att gult upplevs ljusare än blått när de har samma mängd mättnad och vithet (Hård, Svedmyr 1995).

Vidare studier kan kolla om svaren kvarstår med en annan typ av rumslighet men med samma färg. Här var väggarna gjorda i glas vilket ger en desto öppnare känsla. Entrén till rummet är nästan en hel vägg, vilket vidare ger en öppen känsla.

I den här studien syns inget samband att en viss typ av rumslighet så som öppet eller ljust har en fördel till att upplevas rofyllt eller lockande.

Slutsats

Hur påverkar färg den rumsliga upplevelsen för en trivsamt plats?

Det som studien visar på är att färg påverkar den rumsliga upplevelsen genom att färg skapar en eller ett flertal associationer. Dessa associationer är dels subjektiva men samtidigt har deltagarna i denna undersökning associerat liknande varandra. Associationerna har lett till positiva eller negativa reaktioner och har därav påverkat hur rummet upplevdes.

Oavsett färgval kommer det alltid finnas någon som tycker något annat och att färger alltid väcker diskussion människor emellan. Dock tycks det vara att en viss färg kan vara bättre lämpad än andra men det är formen, sammanhanget och funktionen som avgör lämpligheten. Trots att vi upplever färger objektivt tolkar vi dem subjektivt. Till exempel den röda, gröna och vita rummet. Kroppen, naturen, industrin och det rena.

Det som främst framgår av studien är att människor gillar färg. Vi mår bra av färg och har ofta en åsikt om färg. Men trots alla dessa åsikter bör vi som landskapsarkitekter inte vara försiktiga att använda mer färg i våra gaturum. Det är inte för inget att vi har ordet färgglad.

Genom färgidentifikation upplever vi färger olika beroende på vår bakgrund och vem vi är som person. Samma färg kan påverka oss väldigt olika, positivt som negativt. Studien visade att vi trivdes likväl i ett slutet rum som öppet, ljust som mörkt. Vi påverkas genom att vi har associationer till färger, som påminner oss om något, vilket har en inverkan ifall vi upplever rummet som trevligt eller obehagligt. Till exempel ett snorgult rum eller ett naturskönt.

Men efter allt det här, vilket var då den ”bästa” färgen enligt studien?

Det finns ingen nyans som stack ut avsevärt positivt, oavsett slutgiltigt färgval skulle någon ogilla det. Men, dom färger som upplevdes mest rofyllda och lockande var den gröna och svarta.

Den gröna färgen hade det högsta medelvärdet om rummet kändes lockande, med 6.2 på en skala av tio. Följt av den svarta färgen med ett medelvärde på 5.8 (Figur 27).

Omvänt blir det på nästa figur, om rummet upplevdes rofyllt eller stressande. Där svart har det högsta medelvärdet på 6.2 följt av grönt på 5.8 (Figur 28).

Dock är detta enbart medelvärden. Jämförs figur 7 och 8 med 19 och 20. Ser vi att fler upplevde det gröna rummet som avskräckande och stressande än det svarta, där istället fler såg rummet som neutralt.

I ytterligare jämförelse så 21 procent av rösterna så att de gillade det svarta rummet lite extra med bara 6% av rösterna så att de inte alls gillade det svarta rummet. 20 procent av rösterna gillade det gröna rummet lite extra, men 16,7 procent av rösterna så att de inte alls gillade det gröna rummet.

Följaktligen är det svarta rummet som upplevdes bäst. Men då vet vi inte hur mycket det påverkades att det gula rummet var precis innan, och skulle färgen användas till busskurerna runt om i Skåne finns det fortfarande dem som skulle ogilla färgen, och många drog associationen till en dyster och deprimerande färg.

Metoddiskussion

Svaren kommer utifrån en enda persons sociala cirkel, min. Vilket kan ha avgjort vilken typ av svar som kom in. Jag har varit student i över sju år på både universitet och folkhögskolor, alltså bör majoriteten av enkätens svar komma från studenter 25–35 år. Har dock också fått respons i form av kommentarer och meddelanden utanför studentvärlden och i högre åldrar. Som landskapsarkitektstuderande är en stor del av mina vänner arkitekter, människor som kan antas ha större inblick i rumsligheter vilket kan ha påverkat svaret ytterligare än om enkäten slumpats bland samhällets alla åldrar och utbildningsnivåer. Studien har inte utgått utifrån olika individers bakgrund när det kommit till färg och rumsupplevelser, enkäten har därav inte frågat något personligt om deltagaren.

I studien är det enbart en bild som de deltagande fick se och bedöma. Resultaten hade möjligen varit annorlunda, eller åtminstone stärkts om det hade varit fler vinklar på rumsligheten. Bilden som visats är tagen utanför rummet vilket kan ifrågasättas om det verkligen var det bästa sättet när det är en rumslighet som ska studeras. Beträktaren av bilden är aldrig inuti rummet utan har bedömt rumsligheten från en vinkel utanför rummet.

Ytterligare så hade det varit av intresse att testa fler olika typer av rum med samma färg för att se om och hur färgerna passar i olika sammanhang. Olika färg för olika typ av funktion, plats och utformning.

Bilden är tagen en regnig dag, vilket syns på marken där det är torrt innanför rummet. Det känns svår spekulat att veta hur mycket det eventuellt undermedvetet kan ha påverkat rummets lockelse och trygghet att marken utanför var blöt. Det hade dock varit kul att veta i en framtida studie hur mycket små detaljer i omgivningen kan påverka resultaten.

I och med att studien är digital så är faktum att ingen av de 99 svarande har upplevt rummet i verkligheten. Denna studie utgick från att testa rumsligheten via digitala medel, men nu i slutet av detta projekt inser jag svårigheten med detta. Ett rum är ett fysiskt fenomen och det blir onaturligt att studera känslan av en rumslighet utan att tillåta deltagaren att få vara i och uppleva rummet fysiskt. Det som dock går att ta med sig från den här studien är hur starkt vi människor tycker och känner kring färg, ett ämne som engagerar de flesta. Färger påverkar rumsligheten i den mån att vi har en smak och åsikt om var och när en färg bör vara i ett rum. Kanske hade resultaten dock varit annorlunda om deltagaren fått se och ”känna” rummet och dess färg i verkligheten.

Fler problem med att en studie på färg skett digitalt är att det har funnits 99 olika skärmar som med olika inställningar kan ha förändrat färg, valör och mättnad där av förvrängt färgåtergivningen. Jag var medveten om detta problem och skrev inledande i enkäten ”... *men innan du påbörjar detta färgglada äventyr dubbelkolla gärna dina inställningar på skärmen så ljus och färgnivåer inte förvränger något allt för mycket.*” Dock kan vi inte fastställa hur mycket det påverkat resultaten. Generellt tycks deltagarna upplevt de flesta färger likartat. Undantagen är den gula som upplevs i en gradient från gul till gul/grön till grön. Samma med den blå busskuren som många upplevde lila.

Reflektion

Den vita busskuren upplevdes av majoriteten som grå, med andra benämningar så som vit och silver. Här tror jag dock att det är mer mitt eget fel på grund av bristande kunskaper i Photoshop, jag kan inte helhjärtat säga att den busskuren jag ämnade vara vit är vit. Istället har den en variation av grå till vita nyanser beroende på vart i rummet du tittar.

Vart efter fler färger introducerades i studien jämförde vissa kommentarer tidigare färg med den dåvarande. Hade bilderna slumpats för varje deltagare skulle det vara intressant att se om den färg som kom efter den gula upplevdes i större grad positiv än annars. Möjligtvis skulle resultaten också varit annorlunda om det hade slumpats mellan de sex färglagda rumsligheterna. Deltagaren fick först se det röda rummet utan att ha något att jämföra med.

Eventuellt kan det lett till den stora mängden reflektioner till rummets form och funktion som busskur. Dock har det gröna rummet som var det andra rummet deltagaren skulle bedöma enbart två kommentarer som nämner busskuren och dess form. Alltså inte nödvändigt en slutsats men värt att ta med sig till en framtida studie. Hur mycket den första färgen ställs i sin kontext jämfört med de andra.

Referens & Källförteckning

Arnheim, R. (1974). *Art and visual perception: a psychology of the creative eye*. s.330 – 371.

Dahlin, Å. (1999). *Om Färgupplevelse: Ett arkitekturpedagogiskt perspektiv*. s. 6 - 34

Fridell Anter, K. & Klarén U. (2008). *Den Rymliga Gråheten - Om färg, ljus och rum*. KU – Konstfack 2008 s. 3–11.

Gao, Xin, Sato, Hansuebsai, Scalzo, Kajiwara, Guan, Valldeperas, Josélis, Billger. (2007). *Analysis of Cross-Cultural Color Emotion. Volume 32, Number 3*, s. 223–229.

Hård, A. Svedmyr, S. (1995). *Färgsystemet NCS: Tanke. Tillkomst. Tillämpning*. s. 11 – 128, s.167 – 227.

Jan Janssens, Thorbjörn Laike. (2006). *Rum för återanpassning. Den fysiska miljöns betydelse inom ungdomsvården – en miljöpsykologisk översikt. Statens insitutions styrelse SiS.* s 12–20.

Klarén, U. PERCIFAL: Perceptiv rumslig analys av färg och ljus. SYN-TES rapport 2. 2011. s 6 - 9.

Olsson, G (2007). *Färgens yta och djup. Om färgmaterialets betydelse för synupplevelsen av färg*. s. 42–47.

Appendix

Färg i din omgivning

I enkäten ställdes två obligatoriska frågor, som egentligen inte hör till resten av studien eller uppsatsen. Frågorna ställdes främst av nyfikenhet av mig som student inom landskapsarkitektur. Frågorna var hur ofta deltagaren reflekterade på färg i sin omgivning när hen var i stadsmiljö samt naturen (inklusive större parker).

Det svaren i dessa diagram visar är att det är avsevärt många fler som reflekterar på färg när de rör sig i natur kontra stadsmiljö (Figur 29, Figur 30).

Även detta är en bas för en vidare studie. Varför reflekterar vi på färg så mycket i naturen än i stadsmiljö? Är det som associationerna till färgerna visade, grönt är natur, lugnande, och grått är staden, neutralt och trist. Är det att våra städer inte upplevs färggranna och vi som har möjligheter att färgsätta en stadsmiljö inte riktigt vågar och satsar på något neutralt istället? Bland de 377 kommentarerna i appendix efterfrågar många tydligt efter en ytterligare färgglad stadsmiljö.

Det är att beakta att många av dom som svarat är själva studenter inom landskapsarkitektur och kan förväntas ha ett större intresse på färg i sin omgivning. Det är också av vidare intresse att undersöka om färg och rumsliga upplevelser är olika beroende på yrkeskår. Har arkitekter med sin utbildning ett helt annat seende på färg och rum som skiljer sig från resterande befolkning? Vinner man mer att fråga personer som inte har en utbildning inom någon form av arkitektur. Finns det en risk att arkitekter ser platser olika än gemenman och när nya ytor byggs om blir platsen mer för en arkitekt än någon annan?

Alla kommentarer om varje rum och färg,

I den ordning dom kom i enkäten. Röd, Grön, Vit, Gul, Blå och Svart.

Kommentarer om det röda rummet

Tråkig

Fin

Stressig färg. Men även tydlig.

Man kunde ha valt en annan färg. Bordeaux är fin men inte just här.

Känns spännande och tryggt. Varmt. Igång. Tänker på ett pumpande hjärta.

Jättefin

Jag tycker att den känns lite kvävande

Vacker. Ovanlig på en sådan plats, och skapar därför lite mer trevnad och trygghet eftersom det syns att nån har brytt eig om platsen.

lugnande

Känns lite 80-tal

Helt ok

Ovanlig färg att ha på en bussskur

Färgen är kopplad med trygghet och balans

Snygg

Ser tung och kraftfull ut.

Varm

fin färg

Den är vacker, men inte på denna busskuren roligt nog. Den är väldigt tung, kanske därför det inte känns lockande att gå ditt, som att färgen tar min energi, och jag vill ju ladda på energi, inte bli av med energi.

Fina färger som är brutna det gillar jag

Dyster

Jag tycker om färgen, men inte på en busshållplats. Den är lite för mörk isåfall också.

Gillar färgen ger mig lugn.

Skön färg

Röd färg kan förknippas med hot makt kärlek . Det är en ganska stark färg.

Fin på stora lugna husväggar men inte på en liten yta, speciellt inte på en busstur där man kanske redan är stressad

Påminner om aulan från högstadieskolan

Känns om den lätt blir solblekt.

Färgen känns lite murrig

Den e la go

Dyster

Det ser ut som torkat blod

Mysig och varm

jag tycker att den ser farlig ut och jag tänker på blod.

Lite mysig ändå

Känns som att det kommer låta som om fingrar dras mot griffeltavla, det gör mig mer skeptisk mot färgen

Blek fläckvis, "dassig"

Bra

Gränsar åt det sensuella/erotiska

Diskret

Neutralt men ok

gillar inte den i detta utförande

Det ser lite smutsig ut

Nej

Fin, men svårt att säga om rummet är tilltalande eller inte i relation till färgen eftersom "rummet" i sig inte är särskilt trevligt/lockande

Tycker mindre om den ju mer jag tittar på den. Ger mig associationer som inte har så mycket med väntan att göra.

Den mörkröda är rätt fin

Förvränger verkligheten för mycket utan att ge något positivt

Tror att det hade upplevts som öppnare/mindre iögonfallande ifall inte rutorna hade varit tintade

kul med färg

Fint :)

Associerar till red light district och liknande verksamheter

Lite mörk

Attraktiv

Fint!

Varm, skulle vara snygg med växter till

den är behaglig

något som inte skapar sinnesro

Rätt fin

Tror rött allmänt är en stressande färg

Värme

Rolig

trist

Fin!

Kopplar rätt till sexualitet. Mörkare röda nyanser känns lite snärjande sexuella/sensuella

Inte den bästa färgen för busskuren

Passar inte in på platsen

Tycker färgen passar med den gråa byggnaden i bakgrunden, däremot är utformningen av busskuren det som känns avskräckande

uppskattar det

Livmoder, känns som att krypa in i en kroppsdel

Är mer van vid att se dem mörkgröna busshållplatserna så skulle kanske tro att just busshållplats på bilden är till någon specifik buss eller transportmedel

Kommentarer om det gröna rummet

Fin

Lungn och glad färg

Typiskt färg för public space buildings eller fences.

Känns typ lite "corporate fresh". Som att ha på sig en kavaj med också stå barfota i en sommaräng.

Lite äckelgrön

Lugnande. Väcker kreativitet.

Klar grön

Illamående

Spännande, något händer här

Den får mig att koppla till natur och skog så känns tryggare på nått sätt

Bjärt

Grönt är kopplat till hjärtat så en välmående och öppnande atmosfär

Glad

Vacker

Känns som skogen

oroande färg på glaset

fint

Den är fin, lite tråkig, men också tung, en väldigt fin naturfärg i sig, men använd så här tar den väldigt mycket energi.

Vackert och livfull

Färgen för mörk

Lite skarp, men mer lugnande än den röda.

För stark färgsättningen.

Behaglig

Lite intensiv nyans men fin färg som för tankarna till grönska

Nej.

Intensiv

Alldeles för kraftig grön färg.

Färgen känns skarp

Grönt är skönt

Lockande och naturlig

Ganska trevlig, lite stark färg

Lite jobbig att kolla på, den röda var mer inbjudande

glad och pigg

Häftig färg men inte så lugnande

Rolig och behaglig

Inte så bra

Artificiell grönska, aggressiv i sin framtoning

Glad färg

Behagligt grön

jag gillar grönt,

Det ser svalt ut

Pigg

Grönt är skönt. Känns allmänt som en färg som är lättare att hantera.

Lite gräll och inte så naturlig nyans men ändå lite trygg på nåt sätt

Någorlunda rogivande. Lite instängd

Här upplever jag ej rutorna som lika iögonfallande

lite för stark

Gillar egentligen grönt, men borde varit en annan nyans kanske? Vet inte riktigt vad som jag inte gillar

För tankar till naturen och möjligen verksamheter riktade till barn

Rätt bra

Vårfeeling

Lite för ljus grön

Pockar på uppmärksamhet

mindre stilig än den röda

Färgen grön känns inbjudande men det är något som inte stämmer, kan inte sätta ordet på

Behaglig och fin

Energigivande.

Känns fortfarande lite instängd

Trivsamt

För lysande

Giftig

Känns "fel" på busskuren.

Too much

Kopplar grönt till lugn och natur

Lite bättre än.

Känns mer varm är den röda, även denna passar bra med sin omgivning. Känns varmare men beror helt på omgivningen

kopplar den starkt till malmös stadsbussar och i det känns den lite kommersiell

Sticker i ögonen

Lugnande

Kommentarer om det vita rummet

Neutral

Tråkig

Skarp

Stel, tråkig

Grå känns lite stel, jag föredrar grön för att det ger en känsla av att man är i naturen, inte i en metall busskur. Samtidigt känns grå+vit ljusare, men det gör att på vintern kommer allt se ganska smutsigt ut, särskild de vita delarna.

Blir obehagad. Känns som att den här busskuren står i en auktoritär och konservativ stat. Den verkar praktisk, som att man velat lägga så lite pengar som möjligt på estetiska aspekter av busskuren. Eventuellt är kvaliteten även dålig. Tänker att den här busskuren är sunkig. Mycket klotter, skräp och olika vätskor som man inte vill komma i kontakt med.

Den känns väldigt neutral

Associerar till stål och sterilitet. Känns industriellt och otryggt. Men är samtidigt lite lugnande eftersom det är en ganska icke-stimulerande färg; inte så påfrestande för sinnen.

Känns modernt

Sjukhus

Vardagligt

Känns som en blandning av 60 talsbetong och försök till futuristiskt stelt

Hårt

Beroende på humör kan det vara kallt eller varmt i stämning

Inbjudande

Känns fräscht men tråkigt

Lite kall

fin, transparent

Den lätt och luftig, ger energi, mer än vad den tar.

En vanlig busskur

Bra

Låte tråkig, men också mer lugnande än det skarpa gröna eller mörka röda

Känns mer neutral än de två tidigare

Standard, inte så spännande, väldigt neutral

Framtiden krockar med den gamla designen på kuren. Lärk

Sobert och behagligt, smälter in fint.

Lugn

Fräsch

Lite tråkig, ser ut som vilken kur som helst

den smälter in i omgivningen

Ganska anonym känsla

Kallt och trist

Slätstruken, väl samspel med accentfärg

Lite trist

Det ser nytt ut

Skönt med ljus färg

Neutral färg. Enligt mig kanske bäst hittills. Grönt är skönt men känns också som green washing. Låt busskurens material tala för sig själv!

Full, trist, tråkig, stadssmutsig, deppig

Öppet. Jag kan se ut och slipper känna mig instängd

Skapar ej speciellt mkt känsla

neutralt

Ser sterilt ut, lite sjukhusmiljö

Tråkig

Industrikänsla

Smälter in i omgivningen

Smälter in i omgivningen, nästan osynlig. Jag upplever den lockande för att den känns bekant och jag förknippar den med skydd från väder och vind. Det är väl för att busskurerna jag har väntat vid har sett ut så här

industrialistisk / obehaglig

Sjukhuskänsla

Provident, kallt, Sci-fi.

Känns mycket öppnare än de två första färgerna, kan vara för att silver och vitt har mer transparenta inslag

Kalt

Vanlig

Känns ren.

Neutral, öppen, lätt att se vad som händer

Passar in i miljön

Känns för steril, typ som ett laboratorium, passar inte in med sin omgivning

känns ordinärt

Ser ut som en övergiven busskur

Neutral

Kommentarer om det gula rummet

Usch

In my face

Glad, lockande

Ger en stressande känsla. Passar inte på byggnader.

Blev smått shockad. Svårt att avgöra exakt vad jag tycker om den. Skrikig. Å ena sidan stressande och obehaglig, å andra sidan spännande och ny. Tror kontexten skulle påverka upplevelsen av färgen på busskuren mycket.

Gult är fult

Hemskt skrikig.

Skrikigt

Hemsk

Lekplats

Förvirrande

Blir illamående av färgen

Sådär

Gul är glädjens färg men i för mycket så stressande och förvirrande

Skarp

Känns riktigt konstigt

Upp veckande

ser lite ut som spya

Den är väldigt stark, det är mycket att förhålla sig till liksom, den kräver mycket energi av mig för att ta in den, känner mig helt blinded by the sun.

Galet dominant

För skarp

Även denna är lite skarp. Jag tror att jag skulle ha gillat alla de kraftigare färgerna om de varit mer åt pastell hållet.

Lite jobbig, för stark färg

Känns stressande

Gult kan vara fint, det här är inte ett sånt tillfälle

Kommer sticka ut även i kulturmusemet

Mycket stressande efter en dag med många intryck

Grillig

Skrikig

De e gött

Nyanserna är avskräckande

Smutsig, påminner om att folk kissar i busskurer.

Jobbig och skrikig

mycket utstickande

Konstigt val av busskurs färg

Varm ok in inbjudande

För odefinierad kulörnyans, illa valt samspel av två skrikiga kulörer

Hysterisk

Stressande

Det ser också lite smutsig ut

Ful och motbjudande

Usch.

Jobbig, påträngande

Den tar bort alla andra intryck. Den får hjärnan att gå på högvarv

Usch, gillar inte

gräsligt

Ser ut som en verksamhet för barn

Lite ful

Too much

Oharmonisk

Stickande. En annan nyans hade nog kunnat var lekfull men den här vill jag inte vara omsluten av

ful färg men bättre än den gråa

sticker i ögonen

Grässlig

Stickande

Gillar inte denna färgen, den var avskräckande

Inte särskilt inbjudande

Sticker i ögat

Känns som att den färgar av sig på omgivningen.

Nej tack

Väldigt intensiv och inte så varm som gult annars kan vara. Känns som ett statement.

Väldigt mycket ”modern stads”-känsla

Inte bra färg

För intensiv färg

väldigt in the face

Vore coolt om hela busskuren lyste upp i mörkret som en reflex, annars är det ingen mysig färg

Fruktansvärt stressande

Kommentarer om det svarta rummet

Black Box

Snygg, narturlig

Nice! Bra val, ser inte lika billDet känns som att man har tänkt på det och valt en färg med mer stil.

Någorlunda neutral känsla. Känns sakligt och kvalitativt, tryggt. Man kan lita på den här busskuren. En viss mån av musik finns där, lite mörker.

Ser mysigt ut

Skönt icke-stimulerande färg. Det känns stängt på ett ombonat sätt, mer än på ett instängt sätt. Men samtidigt lite olycksbådande.

Modernt

Otrevlig

Känns väldigt tråkigt vardagstråkigt

Mörkt

Neutral

Avvisande

Det ser ut som ett modernt hus.

Får en att känna att både en själv och världen är både cool och hård

den känns avskärmande

Den är tung och lite skrämmande, samtidigt ger den en form för ro som dom andra färgerna, grön, röd, gul, inte ger en eftersom man inte ska använda så mycket energi på att ta in den.

Snyggt

För mörk

Ska vara ljust mer rofyllt.⁸

Lite dystert men klassiskt

Fin

Lugn men inte trygg om man känner sig utsatt i offentliga/små ytor

Mörk men ändå fint

Lugn

Känns rent

Mörk, stilrent, inget man riktigt lägger märke till

det ser mysigt och varmt ut

Otäck

Ok

Säkert färgval, inte okontroversiellt men inte heller edgy, stilrent

Behagligt

Deprimerande

Det ser väldigt mörkt och trist ut

Snygg färg

Helt ok och neutral, men lite hård i stadsbilden

Lite anstallt-vibbar. Kanske därför det ändå känns ganska tryggt.

Första tanken var att det såg mörkt ut, men när jag tittar några sekunder tyckte jag mycket mer om det. Tror det hade lyft fram allt omkring en så det ändå kändes ljust, om jag stod i den! Också tryggt, på nåt vis. Väldigt förvånad att detta blev min favorit.

Känns som en begravning. Bara sorgligt

Gillar mer än den röda

Ser modernare ut

Gillar den!

Fräck

Trygg

Tar mycket plats, känns som att den är i vägen för mig

stilig färg

Deppig

Standard.

Vet ej varför, men jag gillar denna färgen väldigt mycket; den passar till kontrasten samt modellen på busskuren. Kan vara för att svart klassas "default" färgen rent allmänt, och därmed är en van vid att se den i vardagen.

Stabilitet

Sluten

Den känns sober utan att vara trist (i kombination med bänksitens trä).

Älskar, känns modern

Väldigt snygg, stilren, modern, anonym, lugn

Passar bra in med sin omgivning. Känns bra

det känns som att det inte är så mycket att ta in, vilket ju kan kännas skönt ibland

Känns mysig

Kommentarer om det blå rummet

Alldeles för stressande, skrikig.

Behaglig färg

Blir intresserad, indragen.

Blått brukar vara en avslappnande färg.

Buskurfärg från 90-talet

Den är blå

Den är tung men ger trygghet

Det ser seriöst ut

Extremt

Trevlig

Tycker inte den passar med omgivningen

Tänker pågatåg

Trevlig

Väldigt blå, nästan lite intensiv

Det här gillade jag!

Påminner om pågatåg

Rolig

Väldigt stark

Trevligt

Fin

Grillig

Lugnande, Vacker, väcker kreativiteten.

Mysig

Odefinierade toner som skapar osäkerhet

Passande

Ser marin ut

Skarp, men ändå intetsägande

Som ett havsdjup

Sticker i ens ögon

Sticker i ögat

Inbjudande

Intensiv, frisk

Lugn

Lugnande

Känns kallt.

Känns konstig

Känns som den färgar av sig på omgivningen

Känns väldigt neutral

Lite kall

Lugn

Iögonfallande

Jag gillar den

Kreativitetens färg

Kul! Jag gillar färger som är mot lila och blått.

Glad färg

För intensiv

Gillar den mycket mer än förväntande!

Glad

Fin